

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

Д. В. Лико, В. О. Мартинюк, Р. І. Савчук, Т. К. Сокол

ЗАГАЛЬНЕ ЗЕМЛЕЗНАВСТВО: ЗАВДАННЯ ІЗ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Рівне – 2013

УДК 910 (551.1)
ББК 26.82 (4УКР)я73
Л-56

Лико Д.В. Загальне землезнавство: завдання із самостійної роботи. Навчально-методичний посібник / Д.В. Лико, В.О. Мартинюк, Р.І. Савчук, Т.К. Сокол. – Рівне: Редакційно-видавничий відділ Рівненського державного гуманітарного університету, 2013. – 108 с.

Навчально-методичний посібник призначений для студентів педагогічних факультетів, що здобувають спеціальність початкова освіта й опановують навчальну дисципліну “Землезнавство”. Завдання із самостійних робіт подані за двома рівнями складності. Перший рівень складності представлений пропедевтичними завданнями, які побудовані в евристичній формі (кросворди, вікторини) й ґрунтуються на понятійно-термінологічному апараті з фізичної географії за базову середню школу. Завдання другого рівня складності подані у тестовій формі з базового курсу “Землезнавство” для студентів ВНЗ України. Самостійне опрацювання такого типу завдань допоможе студентам пригадати ключові поняття, категорії про основні геосфери Землі, які стануть початковою основою до вивчення фундаментального курсу “Землезнавство”. Тестові завдання спрямовані на підготовку студентів до колоквіумів, що проводяться в електронній формі оцінювання. Важливе місце у посібнику мають додатки. У них розміщено базовий перелік географічної номенклатури, яку студенти наносять на контурну карту світу та України. У додатках наведено типові плани-характеристики географічних об'єктів та компонентів природи. Посібник буде корисним як студентам так вчителям початкової ланки і географії.

Рецензенти:

Ільїн Л.В., докт. геогр. наук, професор (Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки);

Пальчевський С.С., докт. пед. наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет)

*Рекомендовано до друку
Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного
університету
(протокол № 2 від 25 жовтня 2013 р.)*

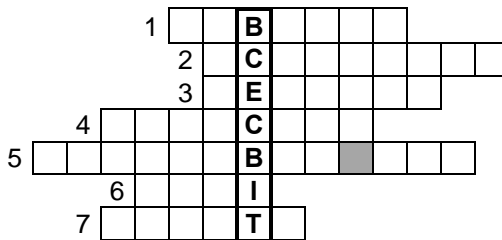
© Лико Д.В., В.О. Мартинюк, Р.І. Савчук, Т.К. Сокол, 2013
© Рівненський державний гуманітарний університет, 2013

ПРОПЕДЕВТИЧНІ ЗАВДАННЯ (I рівень складності)

ТЕМА: ЗЕМЛЯ У КОСМІЧНОМУ ПРОСТОРИ

Кросворд «ВСЕСВІТ»

1. Уявна лінія, що ділить Земну кулю на дві півкулі.
2. “Планети карлики”.
3. “Падаючі зорі”.
4. Оптичний астрономічний прилад.
5. Одиниця вимірювання відстані між зорями.
6. Кулясті розпечені тіла, що випромінюють світло.
7. Шлях небесного тіла у космічному просторі.

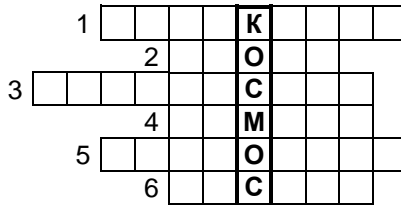
Кросворд «СУЗІР'Я»

1. Назва сузір'я, що має спільність з приладом для орієнтування.
2. Найяскравіша зоря неба.
3. Сузір'я, що має спільність з побутовим приладом.
4. Сузір'я – знак Зодіаку.
5. Зоря, що є дороговказом.
6. Сузір'я, що пов'язане з назвою тварини.

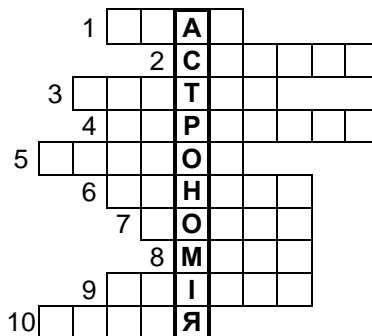
Кросворд «КОСМОС»

1. Зоряний світ до складу якого входить Сонячна система.
2. «Геометрична фігура» Землі.
3. Рік, в якому лютий місяць має 29 днів.
4. Яскраві хвостаті зорі.
5. Уламки небесних тіл.
6. Супутник Землі.

Кросворд «Астрономія»

1. Перша планета, яка відкрита з допомогою телескопа.
2. Сама далека із планет, яку можна побачити неозброєним оком.
3. Планета, що названа в честь давньоримського Бога морів.
4. Найближча до Сонця планета.
5. Найменша, найхолодніша та найвіддаленіша планета Сонячної системи.
6. Планета, яка названа в честь давньоримської Богині кохання і краси.
7. Найближча до нашої планети зірка.
8. Планета, на якій знаходиться найвища гора – Олімп.
9. Найбільша планета Сонячної системи.
10. Найунікальніша планета Сонячної системи.

Вікторина «ВСЕСВІТ»

1. До яких зірок за температурою відноситься Сонце?
2. Як називають групу із 12 сузір'їв, по яких проходить річний шлях видимого руху Сонця на нічному небозводі?
3. Невеликі небесні тіла, що світяться в променях Сонця на нічному небозводі.
4. Чому дорівнює величина астрономічної одиниці? Звідки взято цю цифру?
5. Яка відстань до найближчої від Сонячної системи зорі?
6. Чому ми бачимо Місяць за розмірами таким як Сонце?
7. Поясніть, чому ми бачимо лише один бік місяця?
8. Яка величина місячної доби?
9. Хто і коли вперше побував на Місяці?
10. В напрямі якої сторони горизонту обертається Земля навколо своєї осі?
11. Як впливає на Землю Місяць? Чи відбулися б на Землі зміни після зникнення Місяця?
12. Назвіть першого українського космонавта. В якому році відбувся політ його у космос?

ТЕМА: ПЛАН І КАРТА

Завдання «ЦІКАВА ТОПОГРАФІЯ»

1. * Знайдіть найнижчу і найвищу відмітки на карті.
2. * На якій відстані і в якому напрямі від паромної переправи знаходиться школа в с. Михалине?
3. * В якому напрямі від с. Добриніне росте мішаний ліс?
4. * З якого боку легше підійти до озера Глибоке?
5. * Знайдіть на плані місце, де я знаходжусь?

“Я стою на лівому березі річки, яка тече в північно-східному напрямку. Польова дорога веде на північ до мішаного лісу. На протилежному березі річки видніється яр, вкритий чагарниками. На південний схід від мене розкинулось село”.

6. “Зашифруйте” зміст оповідання за допомогою умовних знаків:

“Наш шлях пролягав від залізничної станції ґрунтовою дорогою до металевого мосту через річку Веселу. Потім шлях проходив луками вздовж болота до озера Білого, навколо якого ростуть чагарники.

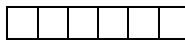
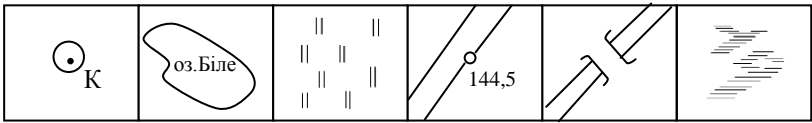
* Див. атлас «Загальна географія. Атлас для шостого класу». - К., 2008, с. 9.

Надвечір ми зайшли в мішаний ліс і просікою вийшли до будинку лісника”.

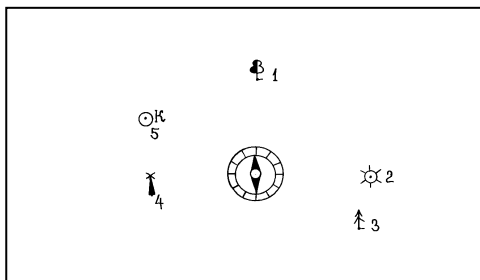
7. За даними напрямками і кількістю кроків побудуйте фігуру (1 крок відповідає 1 клітинці в зошиті):

1. Сх.- 1	11. Пд – 1	21. Зх – 4	31. Пн-Сх – 1
2. Пд – 4	12. Сх – 1	22. Пн – 1	32. Пн – 1
3. Сх – 1	13. Пн-Сх – 2	23. Сх-2	33. Пн-Зх – 1
4. Пн – 4	14. Сх – 2	24. Пн-1	34. Пн. – 1
5. Сх – 1	15. Пд-Сх – 2	25. Зх – 3	35. Пн-Сх – 1
6. Пд – 3	16. Пд – 2	26. Пд-Зх – 1	36. Пн-Зх – 1
7. Пд-Зх – 1	17. Сх – 1	27. Зх – 3	37. Пн – 3
8. Пд-Сх – 1	18. Пд – 1	28. Пн – 1	
9. Пд – 1	19. Зх – 2	29. Сх – 2	
10. Пд-Зх – 1	20. Пд-Зх – 1	30. Пн – 1	

8. Розшифруйте прізвище видатного географа-мореплавця, що складається з перших букв назв топографічних умовних знаків.

9. Визначіть азимут вказаних об'єктів в порядку їх нумерації.

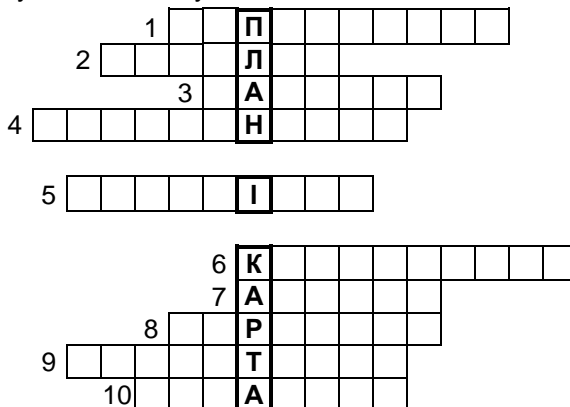
Вікторина «КАРТА – АЛЬФА І ОМЕГА ГЕОГРАФІЇ»

1. Який материк перетинають всі меридіани Землі?
2. Який океан перетинають всі меридіани Землі?
3. Яка кругосвітня подорож буде коротшою: по 60-й паралелі чи по екватору?

4. Чи буде подорож від полюса до полюса по 30-му меридіану коротшою ніж по 60-му?
5. Чи є на Землі точка з якої можна рухатись тільки на захід?
6. З якої точки можна рухатись лише на південь?
7. Яке море розташоване північніше Чорне чи Середземне?
8. Київ від Одеси знаходиться на північному сході. В якому напрямі знаходиться Одеса від Києва?
9. Як змінилася б площа Австралії, якби рівень Світового океану підвищився на 200 м?
10. Які материки показані на глобусі Мартіна Бехайма, створеного у XV ст.?
11. Що означають назви частин світу: Європа, Азія, Африка, Америка, Австралія, Антарктида?

Кросворд «ПЛАН І КАРТА»

1. Наука, яка розробляє методи знімання місцевості.
2. Прилад для визначення відносної висоти точки місцевості.
3. Відношення довжини відрізків на карті (плані) до довжини відповідних їм відрізків на місцевості.
4. Лінії, що з'єднують точки місцевості з однаковою абсолютною висотою.
5. Лінії на карті і глобусі, що з'єднують два полюси.
6. Географічна адреса будь-якої точки земної поверхні.
7. Кут між напрямом на північ і напрямом на даний предмет.
8. Видима частина земної поверхні.
9. Короткі лінії, що показують вільним кінцем напрям схилу.
10. Кола, радіус яких зменшується до полюсів.

ТЕМА: ЛІТОСФЕРА

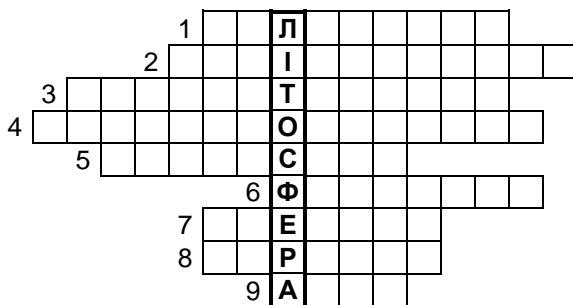
Кросворд «ЛІТОСФЕРА» (а)

1. Сукупність явищ, пов'язаних з переміщенням магми в земній корі і на її поверхні.
2. Місце на земній поверхні, розташоване над вогнищем землетрусу.
3. Найбільша за об'ємом внутрішня частина Землі.
4. Високочутливий прилад, який фіксує найменші коливання земної кори.
5. Нерівність земної поверхні з абсолютною висотою від 200 до 500 м.
6. Процес зміни гірських порід під впливом високих температур і тиску.
7. Заглиблення на вершині вулкану, здебільшого круглої або овальної форми з крутими схилами.
8. Процес руйнування і зміни гірських порід під дією багатьох чинників.
9. Піщані горби серпоподібної форми, які трапляються в пустелях.

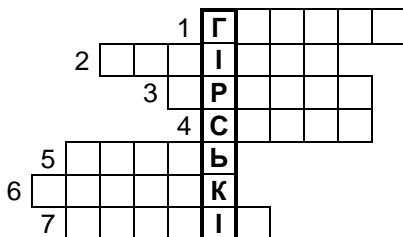
Кросворд «ЛІТОСФЕРА» (б)

1. Височина в Україні.
2. Найвища вершина Африки.
3. Низовина в межиріччі Тігру та Євфрату.
4. Низовина в Україні.
5. Гори, що є умовною межею двох частин світу.
6. Найвища вершина Японії.
7. Найвища вершина світу.
8. Найбільша гірська система нашої країни.
9. Найдовша гірська система Південної Америки.

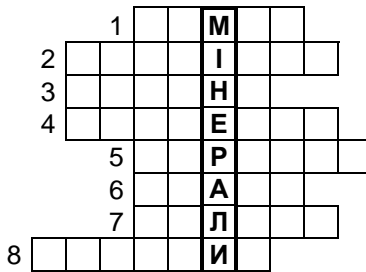
Кросворд «ГІРСЬКІ ПОРОДИ»

1. Різновидність вуглецю.
2. Корисна копалина органічного походження.
3. Будівельна сировина.
4. Хімічна сировина.
5. Найважча рідина на нашій планеті.
6. Гірська порода хімічного походження.
7. Уламкового походження гірська порода.
8. Вулканічна гірська порода.
9. Фарфорова глина.
10. Органічного походження гірська порода.
11. Паливна корисна копалина.
12. Найбільш розповсюджений мінерал на Землі.
13. Сировина для одержання мінеральних добрив.

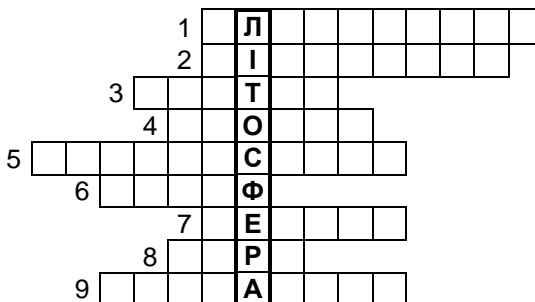
Кросворд «МІНЕРАЛИ»

1. Найтвердіший мінерал на Землі.
2. Найпоширеніший метал земної кори.
3. Мінерал, що займає передостаннє місце за шкалою твердості Мооса.
4. Оксид заліза.
5. Викопна смола хвойних дерев.
6. Породоутворюючий мінерал, яким вільно дряпається віконне скло.
7. Благородний метал.
8. Третій за поширенням в земній корі мінерал.

Кросворд «ЛІТОСФЕРА» (в)

1. Велика ділянка суходолу з відносно слабо розчленованою поверхнею та абсолютною висотою понад 500 м.
2. Вогнище землетрусу.
3. Чашоподібне або лійкоподібне заглиблення на вершині або схилі вулкана.
4. Руйнування поверхні водяними потоками або вітром.
5. В'язкий, частково розплавлений шар у нижній частині літосфери.

6. Затоплена прибережна частина материків з глибинами від 0 до 200 м.
7. Сукупність нерівностей земної поверхні.
8. Найважча внутрішня частина Землі.
9. Процес утворення та руху магми з глибин Землі до поверхні.

Кросворд «ЛІТОСФЕРА» (г)

1. Найвищий діючий вулкан нашої планети.
2. Височина на території України.
3. Найдовша гіпсова печера світу.
4. Найдовша гірська система світу.
5. Найбільша низовина земної кулі.
6. Нагір'я в Африці.
7. Найвища вершина нашої країни.
8. Гори України.
9. Найвища гірська система світу.

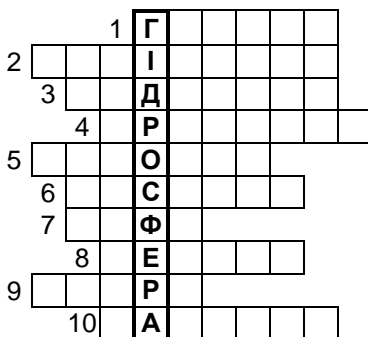
Вікторина «ЗАГАДКИ ЛІТОСФЕРИ»

1. Якої глибини приблизно має бути свердловина, щоб на її дні закипіла вода?
2. На яку державу випадає чверть всіх землетрусів у світі?
3. Який найбільший в світі гейзер і де він знаходиться?
4. На якому материку немає діючих вулканів?
5. Як називаються породи в яких містяться алмази?
6. Що більше: найвища гірська вершина чи найглибша океанічна западина?
7. Чому вуглець зустрічається в природі часто у вигляді графіту, а не алмазу?
8. Чому в Карпатах та Кримських горах немає льодовиків?

ТЕМА: ГІДРОСФЕРА

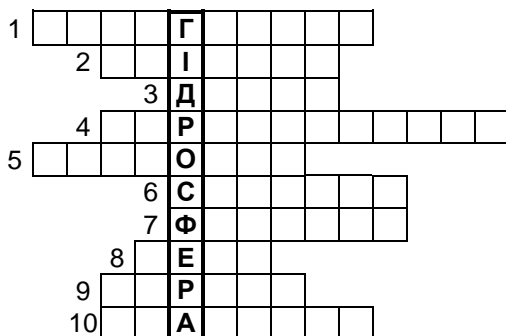
Кросворд «ГІДРОСФЕРА» (а)

1. Гаряче джерело, що періодично діє у вигляді фонтанів.
2. Острови, які розташовані групою недалеко один від одного.
3. Падіння води річки з виступу, утвореного в її річищі, складеного твердими породами.
4. Періодичні підняття рівня води в океанах і морях.
5. Раптове піднімання рівня води в річці.
6. Плаваюча льодова гора материкового походження.
7. Підводні вапнякові споруди колоніальних коралів.
8. Організми, які живуть у товщі води і активно пересуваються.
9. Природне заглиблення на суходолі, заповнене водою.
10. Частина річкової долини, що заливається водою в період повені.

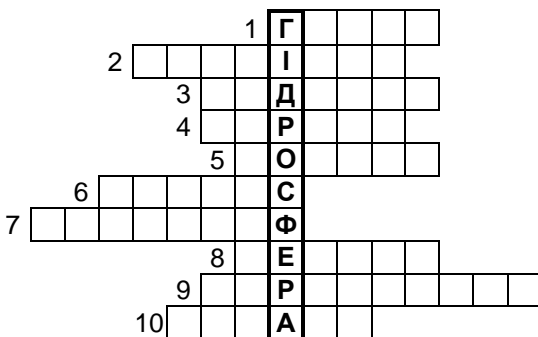
Кросворд «ГІДРОСФЕРА» (б)

1. Острів, що "відірвався" від Африки.
2. Річка, яка стерла усі дні відліку.
3. Річка, що була перешкодою туркам у грабіжницьких походах в Україну XVII – XVIII ст.
4. Півострів, на якому розміщена Іспанія.
5. Назва озера, що в перекладі з латинської "перемога".
6. Український Байкал.
7. Півострів, який носить назву одного із штатів США.
8. Річка, що носить жіноче ім'я.
9. Найсолоніше озеро – море світу.
10. Річка, якою називають вродливих і войовничих дівчат.

Кросворд «ГІДРОСФЕРА» (в)

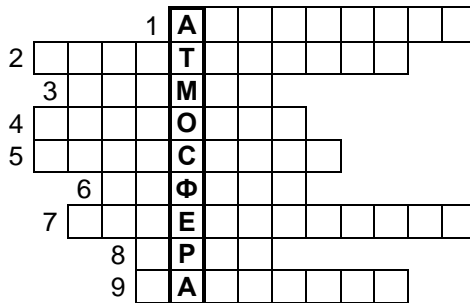
1. Місце, де річка впадає в океан, море, озеро чи іншу річку.
2. Одиниця виміру солоності води.
3. Межа між водозбірними басейнами двох річок.
4. Частина річкової долини, яка не заливається водою.
5. Надмірно зволожена ділянка суходолу, часто з шаром торфу, вкрита вологолюбною рослинністю.
6. Сукупність організмів, що населяють дно океанічних, морських та прісноводних водойм.
7. Самокерований апарат для дослідження морів та океанів на великих глибинах.
8. Період найнижчого рівня води в річці.
9. Сезонна вода, що залягає на першому від поверхні шарі водотривких порід.
10. Велетенські хвилі, викликані підводними землетрусами.

ТЕМА: АТМОСФЕРА

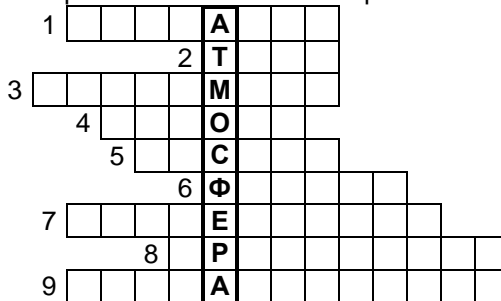
Кросворд «АТМОСФЕРА» (а)

1. Різниця між найбільшим і найменшим значенням температури повітря протягом доби, місяця або року.
2. Шар атмосфери, який розташований над тропосферою і простягається до 50-55 км.
3. Багаторічний режим погоди у даній місцевості.
4. Прилад для визначення кількості опадів.
5. Один із високих шарів атмосфери.
6. Дослідник, який розробив бальну шкалу сили вітру.
7. Наука, що вивчає зміни основних показників стану повітря.
8. Легкий, іноді ледве відчутний вітерець, що змінює свій напрям двічі на добу.
9. Прилад, яким вимірюють тиск.

Кросворд «АТМОСФЕРА» (б)

1. Надзвичайно мальовничий вид хмар.
2. Один із важливих показників погоди.
3. Прилад для вимірювання вологості повітря.

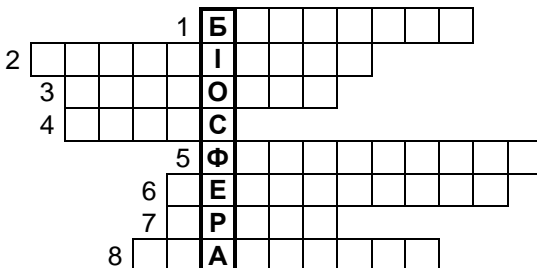

10. Встановлено, що дощова вода завжди містить деяку кількість солей. Звідки беруться солі в атмосфері.
11. Чому велика спека важче переноситься в болотистих місцях ніж в сухих?
12. Скільки і які існують строки настання (або зміни) пір (часів) року?
13. Чому в холодні ночі зимою в теплиці ставлять бочки з водою?

ТЕМА: БІОСФЕРА

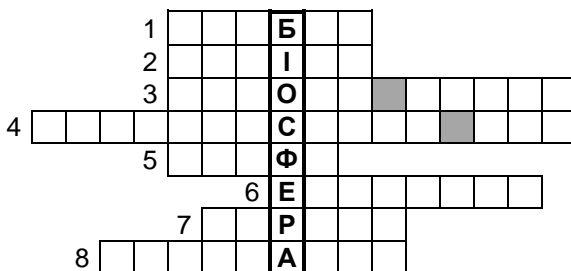
Кросворд «БІОСФЕРА» (а)

1. Мікроскопічні, найпростіші одноклітинні організми.
2. Велика ділянка суходолу чи моря, що суворо охороняється.
3. Найродючіший ґрунт.
4. Продукти розкладу мікроорганізмами залишків відмерлих рослин та тварин.
5. Процес утворення органічних речовин з неорганічних, що супроводжується виділенням кисню.
6. Штучні межі біосфери.
7. Верхній пухкий шар землі, що має родючість.
8. Організми, що харчуються органічними речовинами.

Кросворд «БІОСФЕРА» (б)

1. Найвища в світі трава.
2. Найбільша в світі жаба.
3. Найбільша риба в світі.
4. Предок свійських тварин, що був знищений людиною в 1627 році.
5. Найважчий літаючий птах у світі.
6. Найвище дерево у світі.
7. Дикий предок свійського коня.
8. Гігантські тварини, які жили близько 70 млн. років тому.

Вікторина «ГЕОГРАФІЯ + БІОЛОГІЯ»

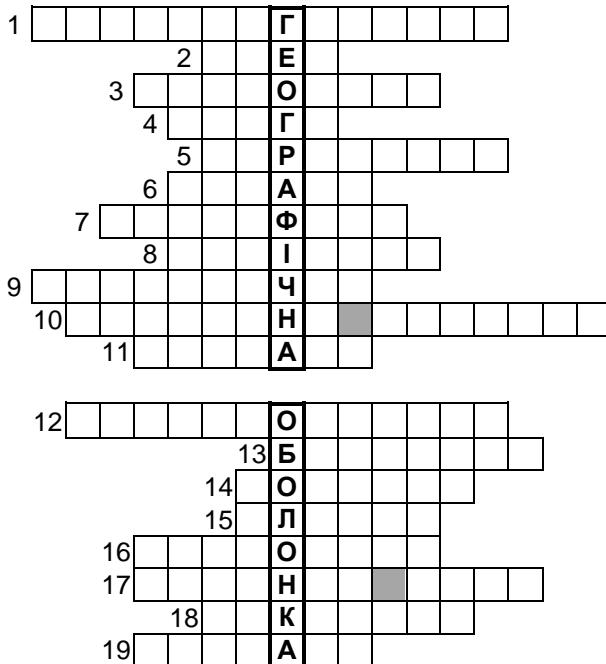
1. Назвіть птаха, що має найвищу швидкість польоту.
2. Про яку тварину йдеться: пропускає через травну систему велику кількість ґрунту, сприяє проникненню у ґрунт води і повітря?
3. Назвіть найвище дерево у світі.
4. Яка рослина має найбільший приріст пагону за добу?
5. Яка рослина цвіте лише півдня і служить сировиною для виготовлення тканини?
6. Який ліс шумить, а який шелестить?
7. Яке із хвойних дерев скидає на зиму хвою?
8. Яке дерево є найкращою сировиною для виготовлення музичних інструментів?
9. З якої деревної породи виготовляють сірники?
10. Деревина яких порід іде на виготовлення паперу та штучного шовку?
11. Назвіть “хлібне” дерево Сибіру.
12. Яка найбільша споруда, створена на Землі живими істотами?
13. Назвіть найвищу трав’янисту та деревну рослини в Україні.
14. Хто є довгожителем деревних порід наших лісів?
15. Яка з риб має найдавніший “родовід”?
16. Назвіть найбільшу рибу прісноводних водойм.
17. Хто є довгожителем тваринного світу?
18. Який з птахів найбільший в світі?
19. Найпоширеніша “рослина-хижак” в Україні.

ТЕМА: ВЗАЄМОЗВ’ЯЗКИ КОМПОНЕНТІВ ПРИРОДИ

Кросворд «ГЕОГРАФІЧНА ОБОЛОНКА»

1. Тваринні і рослинні організми, які можна побачити лише під мікроскопом.

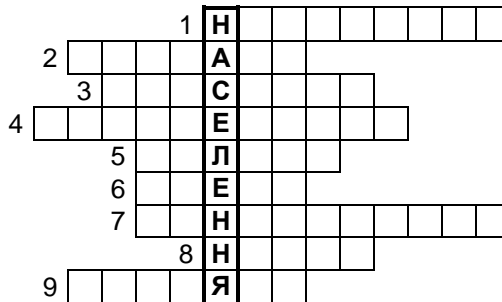
2. Природна зона із трав'янистим типом рослинності та родючими ґрунтами.
3. Певний стан компонентів природи в природному комплексі.
4. Природний комплекс, де переважає хвойна рослинність.
5. Типова рослина тундри.
6. Найпосушливіший природний комплекс Землі.
7. "Кам'яна" оболонка Землі.
8. Пояс сонячного освітлення.
9. Проблеми, що виникли у зв'язку з порушенням зв'язків у природному комплексі.
10. Ранг природного комплексу.
11. Гірський природний комплекс нашої країни.
12. Вплив людини на природні компоненти.
13. Оболонка життя Землі.
14. Природний комплекс рівнинної території України.
15. Важливий компонент природної зони.
16. Процес взаємодії компонентів природи у географічній оболонці.
17. Найдавніший природоохоронний об'єкт нашої держави.
18. Вид природоохоронної території.
19. Рослина, яка зустрічається в пустелях.

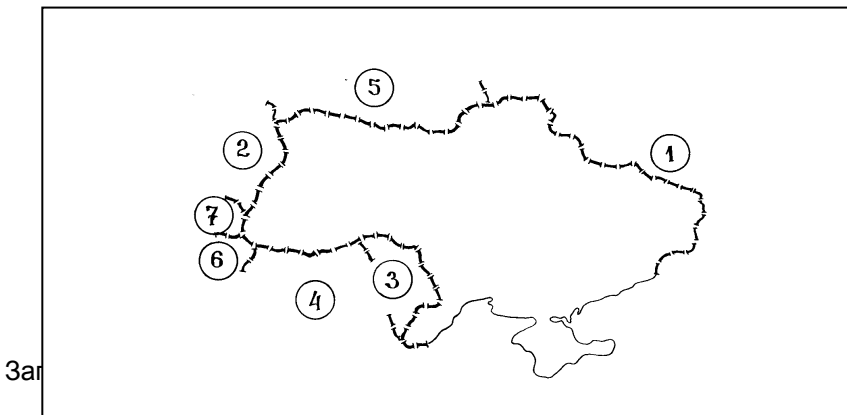
ТЕМА: ЛЮДСТВО НА ЗЕМЛІ

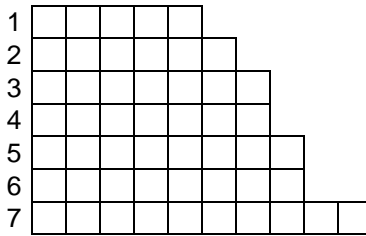
Кросворд «НАСЕЛЕННЯ»

1. Темношкіра раса.
2. Корінне населення Нової Гвінеї.
3. В перекладі з грецької – “розсіювання”.
4. Найпоширеніша раса людства.
5. Представники змішаної раси.
6. Корінне населення Спарти.
7. Жовтошкіра раса.
8. Поняття, яке включає в себе спільність території, рідної мови, звичаї, обряди тощо.
9. Поняття, яке об'єднує українця, болгарина, росіянина, білоруса.

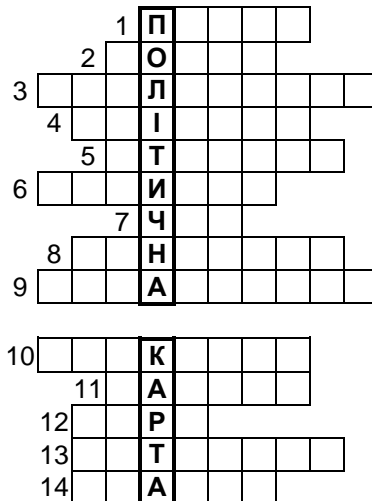
Завдання «ГЕОГРАФІЧНЕ ПОЛОЖЕННЯ УКРАЇНИ»

Кросворд «ПОЛІТИЧНА КАРТА»

1. Столиця центральноєвропейської країни.
2. Столиця, що носить ім'я жінки.
3. Столиця Нової Зеландії.
4. Причервономорська країна.
5. Місто, яке одночасно належить до двох частин світу – Європи та Азії.
6. “Країна в місті”.
7. Африканська країна.
8. “Місто-країна”.
9. Острівна країна.
10. Столиця, що знаходиться за полярним колом.
11. Країна, що знаходиться на двох материках.
12. Столиця Швейцарії.
13. Столиця Непалу.
14. Острівна країна Карібського басейну.

Вікторина «ПРО ЩО ГОВОРЯТЬ «ПРИЗВИЩА» КРАЇН»

1. «Країна північного шляху».

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2. «Країна вранішнього сонця».

--	--	--	--	--	--

3. «Країни півдня».

а)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

б)

--	--	--	--	--	--

4. «Країна екватору».

--	--	--	--	--	--	--	--

5. «Країна кроликів».

--	--	--	--	--	--	--	--

6. «Країна яскравої зірки».

--	--	--	--	--	--

7. «Країна західного сонця».

--	--	--	--	--	--	--	--	--

8. «Країна вісім островів, що стоять поряд».

--	--	--	--	--	--	--	--

9. «Країна Колумба».

--	--	--	--	--	--	--	--	--

10. «Низовинна країна».

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

11. «Країна бегемотів».

--	--	--	--

12. «Країна скотарів».

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

13. «Країна таї» («країна вільних»).

--	--	--	--	--	--	--	--

14. «Країна чесних людей».

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

15. «Країна свободи».

--	--	--	--	--	--	--	--

16. “Країна Маленької Венеції”.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

17. Країна, що в перекладі означає “пташиний хвіст”.

--	--	--	--	--	--	--	--

18. Країна “гнилого дерева”.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

19. Країна “метелик”.

--	--	--	--	--	--	--	--

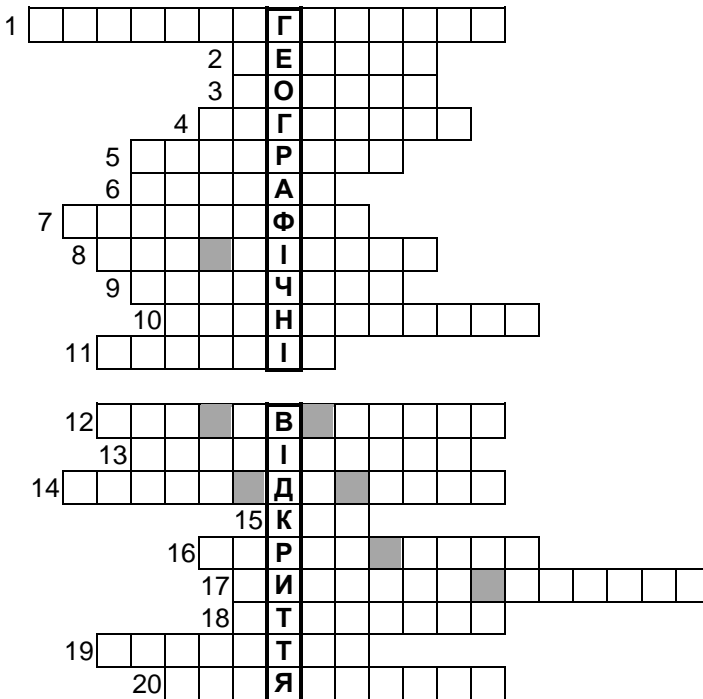
20. Країна, назва якої походить від столиці Італії.

--	--	--	--	--	--	--	--

ЗА СТОРІНКАМИ ЗАГАЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЇ

Кросворд «ГЕОГРАФІЧНІ ВІДКРИТТЯ»

1. Один із першовідкривачів Антарктиди.
2. Автор першого глобуса Землі.
3. Першовідкривач Америки.
4. Мореплавець, що здійснив першу навколосвітню подорож.
5. Видатний вчений-астроном, який обґрунтував геліоцентричну (від грец. геліос – Сонце) систему світу.
6. Автор першого зібрання карт України.
7. Давньогрецький вчений, який вперше наближено визначив розміри Землі.
8. Швейцарець, що вперше побував на дні Маріанського жолобу.
9. Основоположник вчення про ґрунти.
10. Основоположник вчення про біосферу.
11. Один із винахідників термометра.
12. Французький вчений – дослідник рослинності і тваринного світу океанів.
13. Винахідник барометра.
14. Португалець, який першим проклав морський шлях у справжню Індію.
15. Англійський мореплавець, що вдруге відкрив Австралію.
16. Європейський мандрівник, який у XIII столітті відкрив шлях до Китаю.
17. Всесвітньовідомий вчений – наш співвітчизник, який довів рівність рас.

18. Давньогрецький вчений, автор картографічних уявлень про світ.
19. Фламандський учений картограф, географ, який склав карту у рівнокутній циліндричній проекції.
20. Наш співвітчизник, один із організаторів і керівників першої навколосвітньої подорожі 1803-1806 рр.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Занимательная география. Любопытные факты, кроссворды /Сост. И.И.Баринаова. – М.: Школа-Пресс, 1992. – 96с.
2. Корнєєв В.П. Географічні ігри та розваги. – К.: Рад. школа, 1985. – 176с.
3. Кравчук П.А. Географический калейдоскоп /Под ред. Э.Т.Палиенко. – К.: Рад.шк., 1988. – 143с.
4. Кравчук П.А. Рекорды природы. – Любешов: Эрудит, 1993. – 216 с.
5. Мир географии. Занимательные рассказы о физической географии /Сост. Ю.М.Смирнов. – СПб.: ИКФ «МиМ – Экспресс», 1995. – 176с.
6. Пивоварова Г.П. По страницам занимательной географии: Кн. для учащихся 6-8 кл. – М.: Просвещение, 1990. – 176с.
7. Пospelов Е.М. Школьный топонимический словарь: Пособие для учащихся. – М.: Просвещение, 1988. – 224с.
8. Скарлато Г.П. Цікава географія. – К.: Рад. школа, 1986. – 272с.
9. Скарлато Г.П. Занимательная география для детей и взрослых. – К.: «Альтерпрес», 1996. – 415с.
10. Україна в цікавих фактах: Книга рекордів України / Упоряд. О. Маценко. – Львів: Слово, 1992. – 160с.
11. Якуш Г.Н. Занимательная география. – Мн.: Нар.асвета, 1974. – 208с.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ (II рівень складності)

1. Що таке небесна сфера?

- а) уявна сфера великого радіуса навколо Землі на яку земляни проєктують усі видимі космічні тіла;
- б) видиме над головою спостерігача голубе небо;
- в) сфера довкола Землі радіусом в 1 а.о.

2. Що таке глобус нашої планети?

- а) зменшена у десятки мільйонів разів модель Землі;
- б) зменшена у десятки мільйонів разів земна поверхня;
- в) зменшена в десятки мільйонів разів земна куля;
- г) сферична поверхня на якій зображено головні форми рельєфу Землі – материка та океани.

3. Що таке зеніт?

- а) точка на небесній сфері, що майже збігається з Полярною зіркою;
- б) точка на небесній сфері, що збігається з найвищим положенням Сонця над горизонтом;
- в) точка полуденного положення Сонця на небесній сфері;
- г) точка небесної сфери над головою спостерігача

4. Що таке «земна поверхня»?

- а) фізична поверхня суші;
- б) поверхня на якій ми стоїмо;
- в) фізична поверхня суші та води нашої планети;
- г) поверхня земного геоїда.

5. Що таке горизонт?

- а) умовна лінія умовного перетину земної поверхні з небесною сферою;
- б) умовна лінія перетину земної поверхні з небесною сферою;
- в) лінія умовного перетину земної поверхні з небесною сферою;
- г) умовна лінія на земній поверхні, що лежить на відстані ~ 5 км від спостерігача;

6. Площина горизонту – це ?

- а) ділянка земної поверхні обмежена лінією горизонту;
- б) вирівняна (перпендикулярна прямовису) ділянка земної поверхні обмежена лінією горизонту;

- в) видима ділянка земної поверхні в центрі зі спостерігачем;
- г) фізична ділянка земної поверхні, що розкинулася довкола спостерігача в радіусі ~ 5 км;

7. Географічний меридіан – це ...?

- а) лінія на земній поверхні завдяки якій визначається географічна широта місцевості;
- б) дуга, що з'єднує полюси та проходить через задану точку на екваторі;
- в) пряма, що з'єднує географічні полюси та проходить через вибрану на земній поверхні точку.

8. Що таке азимут?

- а) кут, що вказує напрям руху (візування) від напрямку на північ та набуває значення $\pm 180^\circ$;
- б) кут між найближчим кінцем географічного меридіана і напрямком візування, що відлічується за ходом годинникової стрілки та набуває значення $0-360^\circ$;
- в) кут між північним кінцем географічного меридіана і напрямком візування та відлічується за ходом годинникової стрілки від $0-360^\circ$.

9. Яку географічну паралель називають Північним тропіком?

- а) паралель над якою в день літнього сонцестояння Сонце в полудень перебуває у зеніті;
- б) паралель над якою в день весняного рівнодення Сонце в полудень перебуває у зеніті;
- в) паралель, що окреслює поширення у Північній півкулі явищ полярного дня та полярної ночі;
- г) паралель над якою в день зимового сонцестояння Сонце в полудень перебуває у зеніті;

10. Над якими ділянками земної поверхні Сонце упродовж року буває у зеніті?

- а) над земним екватором;
- б) над територіями обмеженими тропіками й на самих тропіках;
- в) над територіями обмеженими Полярними колами;
- г) Сонце перебуває у зеніті в екваторіальному поясі.

11. Звичні нам пори року чітко проявляються ...?

- а) на всій території Північної півкулі;
- б) між північним Тропіком і Полярним колом;
- в) між 45° і 66° географічною широтою у східній Європі
- г) між 35° і $66,5^\circ$ географічної широти у Північній півкулі.

12. Чи можливо виготовити глобус України в М1: 10 000 000 ?

- а) ні, це абсурд;
- б) так;
- в) так, але в масштабі 1 : 30 000 000.

13. Яка зірка знаходиться ближче до Землі?

- а) Сиріус;
- б) Полярна;
- в) α - Центавра;
- г) Сонце;
- д) Юпітер.

14. Яка середня відстань від Землі до Сонця?

- а) 150 млн. км;
- б) 900 тис. км;
- в) 300 млн. км;
- г) 15 150 000 км.

15. Планети в Сонячній системі розміщені так:

- а) Меркурій, Венера, Земля, Марс, Юпітер, Сатурн, Уран, Плутон, Нептун;
- б) Меркурій, Венера, Земля, Марс, Юпітер, Сатурн, Уран, Нептун, Плутон;
- в) Меркурій, Венера, Марс, Земля, Юпітер, Сатурн, Уран, Нептун;
- г) Меркурій, Венера, Земля, Марс, Юпітер, Сатурн, Уран, Нептун.

16. Об'ємний вміст газів у повітрі яким ми дихаємо ...?

- а) $O_2 - 78\%$; $N_2 - 21\%$; $Ar - 0,9\%$;
- б) $N_2 - 78\%$; $O_2 - 21\%$; $Ar - 0,9\%$;
- в) $N - 78\%$; $O - 21\%$; $Ar - 0,9\%$; $CO_2 - 0,035\%$;
- г) $O_2 - 78\%$; $N_2 - 21\%$; $Ar - 0,9\%$; $CO_2 - 0,035\%$.

17. Земля здійснює добове обертання :

- а) зі сходу на захід;
- б) проти годинникової стрілки, якщо дивитися на неї зі сторони Південного географічного полюса;
- в) за рухом годинникової стрілки, якщо дивитися на неї зі сторони Північного географічного полюса;
- г) проти годинникової стрілки, якщо дивитися на Землю зі сторони Північного географ. полюса.

18. За якої температури прісна вода набуває найбільшої густини ?

- а) $\pm 0^{\circ} \text{C}$;
- б) $+4^{\circ}\text{C}$;
- в) $+1^{\circ} \text{C}$;
- г) $+0,5^{\circ} \text{C}$.

19. Якщо від 109 відняти 103 то отримаємо ...?

- а) 106;
- б) 10-6 ;
- в) 103 ;
- г) 999 999 000.

20. Яке число відповідає величині 3 мкс:

- а) $3 \cdot 10^{-3} \text{ с}$;
- б) $3 \cdot 10^{-9} \text{ с}$;
- в) $3 \cdot 10^{-6} \text{ с}$;
- г) $180 \cdot 10^{-6} \text{ с}$.

21. Масштаб карти – це...?

- а) відношення довжини лінії на карті (плані) до довжини лінії на місцевості;
- б) відношення території зображеної на карті до відповідної території на місцевості;
- в) число яке показує у скільки разів площа на місцевості більша за відповідну площу на карті;
- г) число яке показує у скільки разів відстань на карті менша за відповідну їй відстань на місцевості.

22. Гірською породою називається ?

- а) мінеральні агрегати (суміші) спільного природного походження;
- б) речовина земної кори, що не кується і не розчиняється у воді;
- в) скам'янілий флюїдно-силікатний розплав літосферної речовини ;
- г) хімічні сполуки, що виникли природнім шляхом внаслідок складних фізико-хімічних процесів.

23. Горизонталі (ізогіпси) – це ... ?

- а) криві лінії, що з'єднують точки з однаковою глибиною водойми;
- б) криві лінії, що з'єднують точки з однаковою висотою над рівнем моря;
- в) криві лінії, що характеризують величину магнітного схилення на даній території;
- г) лінії на карті завдяки яким вимальовують рельєф земної поверхні.

24. Височиною вважають ...?

- а) деяку поверхню суші в межах 0 ÷ 200 м н.р.м.;
- б) деяку поверхню суші, з абсолютними висотами 200 ÷ 500м;
- в) деяку поверхню суші з відносними висотами 200 ÷ 500 м;
- г) деяку поверхню суші з абсолютною висотою 0 ÷ 500 м.

25. Продукти вивітрювання, що залишаються на місці руйнування гірських порід називаються ?

- а) елювій;
- б) пролювій;
- в) алювій;
- г) делювій.

26. У процесі фотосинтезу утворюється ?

- а) глюкоза, вода та Оксиген;
- б) глюкоза, фруктоза, крохмаль та целюлоза;
- в) глюкоза та кисень;
- г) глюкоза, вода, Оксиген та вуглекислий газ.

27. У процесі фотосинтезу відбувається?

- а) переведення органічних речовин в неорганічні, наприклад, кисень;
- б) переведення хімічної енергії у теплову;
- в) переведення електромагнітної енергії у хімічну;
- г) переведення невидимої складової сонячної енергії (УФ та ІНФ) в біохімічну енергію вуглеводів.

28. Сузір'я Великий Віз (Вл. Ведмедиця) здійснює оберт навколо Полярної зірки упродовж ... ?

- а) тропічного року;
- б) однієї ночі;
- в) синодичного місяця;
- г) доби.

29. Де б ви шукали Полярну зірку, перебуваючи на Північному географічному полюсі?

- а) в точці зеніту;
- б) в точці радіанту;
- в) на висоті 66,5° над горизонтом;
- г) в напрямку стрілки компаса.

30. Вкажіть на основні осадові гірські породи в Україні :

- а) глина, супісок, лес, гіпс, крейда;
- б) пісок, глина, мергель;
- в) крейда, лес, пісок, супісок, суглинок;

г) пісок, лес, вапняки, глина.

31. Швидке розмивання («роз'їдання») текучою водою ґрунту, або іншої дрібнозернистої гірської породи називається ...?

- а) сель;
- б) корозія;
- в) абразія;
- г) ерозія.

32. В яку геологічну еру ми живемо?

- а) четвертинну;
- б) мезозойську;
- в) кайнозойську;
- г) в голоцені .

33. Коли на теренах України мало місце велике (дніпровське) зледеніння?

- а) 320 ÷ 220 тис.р.т.;
- б) 500 ÷ 400 тис. р.т.;
- в) 33 ÷ 11 тис.р.т.;
- г) 180 ÷ 65 тис.р.т..

34. Продукти руйнування гірських порід, що виносяться ріками і перевідкладаються на значних відстанях від місця їх утворення називаються ...?

- а) алювій;
- б) елювій;
- в) пролювій;
- г) делювій.

35. Температура за якої повітря досягає стану насичення парами води, називається ...?

- а) абсолютною вологістю повітря;
- б) точкою роси;
- в) максимальною температурою повітря;
- г) мінімальною температурою повітря.

36. За якої температури повітря в умовах України буде сухішим ?

- а) за температури, що відповідає точці роси;
- б) за +20° С;
- в) за 0° С;
- г) за -20° С.

37. Сила тиску в 1 фізичну атмосферу становить ?

- а) 0,760 кг/см²;
- б) 133,3 Па;
- в) 1 Н/м²;
- г) 1,03 кг/см².

38. Яку погоду зумовлює циклон?

- а) низький атмосферний тиск, часто посилення вітру, опади;
- б) підвищений атмосферний тиск, вітер, хмарність, зниження температури;
- в) низький атмосферний тиск, появу роси або інею;
- г) високий атмосферний тиск, ясне безхмарне небо, легкий вітер.

39. Закон Архімеда можна сформулювати так...?

- а) на тіло, занурене в рідину або газ , діє виштовхувальна сила рівна відношенню маси тіла до маси рідини (газу) витісненої цим тілом;
- б) на тіло, занурене в рідину або газ , діє виштовхувальна сила рівна вазі цього тіла;
- в) на тіло, занурене в рідину або газ, діє виштовхувальна сила рівна вазі рідини (газу) витісненої цим тілом.

40. Одиниця кількості теплоти, необхідної для нагрівання 1 г води на 1°C?

- а) 1°C;
- б) 1 Ккал;
- в) 1 Дж;
- г) 1 калорія.

41. Абсолютний нуль відповідає температурі тіла...?

- а) 0°C;
- б) -273,15°C;
- в) -273,15°K;
- г) 374°K

42. Густина речовини це відношення...?

- а) маси / об'єму;
- б) ваги / об'єму;
- в) грам / моль;
- г) молекулярної маси / об'єму .

43. Постійна Авогадро – це ...?

- а) 12,0112 а. о.м.;

- б) $1,6735 \cdot 10^{-27}$ кг;
- в) $1,602 \cdot 10^{-19}$ Кл;
- г) $6,02 \cdot 10^{23}$ моль⁻¹.

44. Маса речовини в грамах, чисельно дорівнює атомній (чи молекулярній) масі речовини в а.о.м., називається...?

- а) густиною;
- б) питомою вагою;
- в) молем;
- г) масовим числом хімічного елементу.

45. Швидкість поширення електромагнітних хвиль (променів) у Космосі?

- а) ~ 300 тис. км/с ;
- б) ~ 3000 км/с ;
- в) ~ 340 м/с ;
- г) ~ 300 тис. км/год.

46. Яке поняття характеризує кількість тепла, що його необхідно передати тілу для нагрівання на 1°C , або яку воно (тіло) виділяє під час його охолодження на 1°C ...?

- а) калорія;
- б) теплопровідність;
- в) ентропія;
- г) теплоємність.

47. У скільки разів р. Амазонка у гирлі повноводніша ($Q = 175\,000$ м³/с) за р. Горинь у створі смт. Степань ($Q = 1800$ м³/хв.)?

- а) у 97,2 ;
- б) у 5833;
- в) на $173\,200$ м³/с;
- г) у 583.

48. Яка середньорічна кількість атмосферних опадів на Рівненщині ?

- а) 610 – 650 мм/рік;
- б) 550 – 600 мм/рік;
- в) 700 – 750 мм/рік;
- г) 750 – 800 мм/рік.

49. Процес перетворення органічних речовин у неорганічні (мінеральні сполуки) називається ...?

- а) вивітрювання;

- б) захід;
- в) північний захід (пн.зх.);
- г) південний захід (пд..зх.).

56. Ділянка земної поверхні розміром 100 × 100 м тотожна ...?

- а) 0,1 км²;
- б) 1000 м²;
- в) 1 га;
- г) 1 сотці.

57. Вкажіть на число, що відповідає поняттю «мега» (М):

- а) 10³;
- б) 10⁻⁶;
- в) 10⁶;
- г) 10⁹.

58. Вкажіть на правильне співвідношення об'ємних одиниць прісної води:

- а) 1 л = 100 см³ = 100 мл = 1000 г = 1 дм³;
- б) 1 л = 1000 см³ = 1000 мл = 1000 г = 10 дм³;
- в) 1 л = 1000 см³ = 1000 мл = 1000 г = 1 дм³;
- г) 1 л = 1000 см³ = 100 мл = 1 дм³.

59. Аеробний процес здійснюється за наявного в середовищі вільного?

- а) сонячного світла;
- б) вуглекислого газу;
- в) за відсутності кисню;
- г) кисню.

60. Процес горіння – це явище... ?

- а) окислення;
- б) ендотермічне;
- в) екзотермічне;
- г) відновлення.

61. Що ми називаємо піском?

- а) будь-яку уламкову гірську породу розміром 0,01 ÷ 1 мм;
- б) будь-яку уламкову гірську породу розміром 0,1 ÷ 2 мм;
- в) будь-яку уламкову гірську породу розміром 1 ÷ 2 мм;
- г) зерна уламків кварцу перемитого текучою водою.

62. Якщо стати лицем до Полярної зірки, то справа буде ...?

- а) схід;
- б) захід;
- в) східна півкуля;
- г) західна півкуля.

63. Крива замкнена лінія всі точки якої однаково віддалені від центра називається ...?

- а) кулею;
- б) кругом;
- в) еліпсом;
- г) колом.

64. На скільки порядків 1 нанометр (1 нм) відрізняється від 1 мікрометра (1 мк) ?

- а) на 10-3;
- б) на 103 ;
- в) на 3 ;
- г) в 1,5.

65. Маємо розчин з рН5 та рН1. Який з них більш небезпечний для незахищених рук?

- а) обидва однаково небезпечні;
- б) з рН5;
- в) з рН1;
- г) обидва безпечні.

66. Кукурудза – це авто- чи гетеротроф ?

- а) вдень – автотроф, а вночі – гетеротроф;
- б) гетеротроф;
- в) автотроф;
- г) не те і не інше, – це гетерозиготний організм.

67. Яке значення $\sin 30^\circ$?

- а) 1/2;
- б) 0;
- в) 1;
- г) $\sqrt{2}/2$

68. Яке значення $\sin 0^\circ$?

- а) 1/2;
- б) 0;
- в) 1;
- г) $\sqrt{2}/2$

69. Яке значення $\sin 90^\circ$?

- а) $\sqrt{2}/2$;
- б) 0;
- в) 1;
- г) $1/2$.

70. Наступний ряд, а саме: 0; 1; 2; 3; ... 8; 9 – це що?

- а) ряд цифр і чисел;
- б) ряд чисел;
- в) ряд цифр;
- г) нумераційний ряд.

71. Наступний ряд, а саме: 10; 100; 1000; 100 000; 2 000 000 – це що?

- а) ряд чисел і цифр;
- б) ряд чисел;
- в) ряд цифр;
- г) 10^n , де n ціле натуральне число.

72. Вода $(\text{H}_2\text{O}) \cdot n$, де $n = 3,3 \cdot 10^{22}$ – це ...?

- а) ізомер;
- б) розчин;
- в) молекула;
- г) речовина .

73. Яка речовина за нормальних умов має густину $\sim 1 \text{ г/см}^3$?

- а) морська вода;
- б) бензин;
- в) спирт;
- г) прісна вода .

74. Яка густина прісної води ?

- а) $0,1 \text{ г/см}^3$;
- б) 1 г/см^3 ;
- в) 2 г/см^3 ;
- г) 10 кг/дм^3 .

75. Відстань від Землі до Сонця стоп'ятдесят гігаметрів (150 Гм). Скільки це в кілометрах?

- а) 1500 млн. км;
- б) 150 млн. км;
- в) 15,0 млн. км;

г) 1,50 млн. км.

76. Напряом 1-2 на рисунку вказує на ...? 2

а) на схід;

б) на північний схід;

в) на південний захід; 1

г) на захід.

77. Чи можливо кулю нахилити до площини ?

а) так, якщо площину виставити перпендикулярно прямовису ;

б) так;

в) так, якщо кулю зменшити до розміру точки;

г) ні.

78. Скільки секунд має 1 година?

а) 600;

б) 360;

в) 3600;

г) $3,6 \cdot 10^2$.

79. Анаеробний процес здійснюється в середовищі ...?

а) за відсутності вільного кисню;

б) вуглекислого газу;

в) за наявного вільного кисню;

г) за сприяння хлорофілу

80. Який період напіврозпаду радіоактивного ізотопу цезію (^{137}Cs)?

а) 18 років;

б) ≈ 28 років;

в) ≈ 300 років

г) ≈ 30 років.

81. Які гірські породи інтрузивні (плутоніди)?

а) граніт;

б) базальт;

в) крейда;

г) мергель.

82. Як називаються вирівняні поверхні суші відносні висоти яких не перевищують значення 200м н.р. м.?

а) низовини;

б) западини;

- в) плато;
- г) височини.

83. Відклади лесів в Україні за походженням ... ?

- а) елювіальні;
- б) еолові;
- в) делювіальні;
- г) алювіальні.

84. Який період напіврозпаду радіоактивних хімічних елементів (урану, торію, калію-40), що містяться у волинських гранітах ?

- а) $4 \cdot 10^6$ років;
- б) біля 30 років;
- в) декілька мільярдів років;
- г) 5730 років.

85. Який вік Землі ?

- а) ≈ 3.5 млрд. років;
- б) ≈ 4.6 млрд. років;
- в) ≈ 6 млрд. років;
- г) ≈ 6 тис. років.

86. Який з будівельних матеріалів має найбільшу радіоактивність?

- а) дерево;
- б) червона цегла;
- в) гранітобетонні панелі;
- г) силікатна цегла.

87. Що таке вивітрювання ?

- а) процес руйнування гірських порід під дією вітру;
- б) процес видування і перенесення вітром піщинок і пилу на поверхні суші;
- в) сукупність процесів руйнування земної поверхні під дією вітру і води;
- г) сукупність фізичних, хімічних та біологічних процесів, що призводять до руйнування гірської породи.

88. Що називають лавою ?

- а) магма, що піднімається по жерлу вулкана;
- б) дегазована магма, яка витікає з кратера вулкану;
- в) так називають розплавлену речовину земних надр з якої формуються інтрузивні гірські породи;
- г) флюїдно-силікатний розплав речовини земних надр.

89. Яких хімічних елементів найбільше у земній корі ?

- а) Si, Al, Fe, Ca
- б) O, Si, Al, Fe
- в) O, Si, Fe, Ca
- г) O, Si, Fe, Na.

90. Які гірські породи в Україні ефузивні (вулканіти) ?

- а) граніт;
- б) базальт;
- в) гранітогнейси;
- г) мергель.

91. Що таке істинний (математичний) горизонт ?

- а) умовна лінія перетину небесної сфери із земною поверхнею;
- б) лінія умовного перетину небесної сфери із земною поверхнею за умови, що площина останньої перпендикулярна прямовису в точці спостереження;
- в) межа видимої із даної точки Землі частини земної поверхні.

92. Яка загальна площа земної поверхні ?

- а) 510 тис. км²;
- б) 51,0 млн. км²;
- в) 510 млн. км²;
- г) 51·10³ км².

93. Сполуки яких хімічних елементів найпоширеніші в речовині земної корі?

- а) SiO₄+ Al₂O₃;
- б) SiO₄ + Fe₂O₃;
- в) SiO₂ + MgO;
- г) Fe₂O₃ + NiO;

94. Необкочені уламкові гірські породи розміром 1-10 см називають...?

- а) валунами;
- б) брилами;
- в) галькою;
- г) щебенем.

95. Які мінерали виповнюють граніт ?

- а) польові шпати, кварц, слюда, авгіт, рогова обманка;
- б) польові шпати, кварц, слюди, авгіт, олівін, магнетит;

в) польові шпати, кварцит, олівін, слюди.

96. Які мінерали виповнюють базальт ?

а) польові шпати, кварц, слюда, авгіт, рогова обманка;

б) польові шпати(плагіоклази), авгіт, олівін, магнетит, рогова обманка;

в) польові шпати, кварц, слюди, олівін, авгіт.

97. Де в Україні здійснюється промисловий видобуток урану ?

а) Коростишів (Житомирщина);

б) Поблизу Маріуполя (Донеччина) ;

в) Карпати, Закарпаття;

г) Жовті води (Дніпропетровщина), Смолінськ (Кіровоградщина).

98. Де в Україні зосереджені найбільші поклади галіту (NaCl) ?

а) Донбас, Крим та Закарпаття;

б) Дніпрово-Донецька западина;

в) Закарпаття, Поділля, Донбас, Крим.

99. Яка середня орбітальна швидкість Землі ?

а) 108 000 км/год.;

б) 3000 км/с ;

в) 300 км/с ;

г) 3 км/с .

100. Яка температура поверхні Сонця (фотосфери)?

а) 6 тис. градусів;

б) 10 тис. градусів;

в) 1 млн. градусів;

г) 5 млн. градусів.

101. Яка з планет виявляє найбільшу гравітацію ?

а) Нептун;

б) Земля;

в) Юпітер;

г) Сатурн;

д) Уран.

102. Де слід очікувати найбільшого руйнування будівель від землетрусу ?

а) в районі гіпоцентру;

б) в районі епіцентру;

в) в районі зімкнення ізосейст.

г) там де відмічатимуться форшоки.

103. Скільки території нашої планети вкрито водою (океанами, морями, озерами, річками) ?

- а) 61 % ;
- б) 71 %;
- в) 75%;
- г) 81%.

104. Що в заданій точці земної поверхні вказує напрям магнітного меридіана?

- а) напрям магнітної стрілки компаса;
- б) кут між напрямом магнітної стрілки і напрямом географічного меридіана;
- в) значення найбільшої індукції (тобто щільності магнітного потоку) в даній точці.

105. За яким календарем ми «живемо» ?

- а) за церковним;
- б) за сонячно-місячним;
- в) за юліанським;
- г) за григоріанським.

106. Який середній радіус Землі ?

- а) 3185,5 км;
- б) 6371 км;
- в) 12742 км;
- г) 40000 км.

107. Яка середня відстань між Землею і Місяцем ?

- а) 150 000 км;
- б) 380 400 км;
- в) 384 400 км;
- г) 630 400 км.

108. Чи збігається площа земного екватора з площиною земної орбіти ?

- а) так;
- б) ні, розходження сягає 23.5°;
- в) ні, розходження становить 66,5° ;
- г) ні, розходження становить 11° .

109. Яка послідовність шарів гірських порід в земній корі материкового типу?

- а) осадові породи, базальти, гранітоїди;
- б) граніт, осадові породи, базальт;
- в) базальт, осадові породи, граніт;
- г) осадові породи, гранітоїди, базальти.

110. Назвіть найпоширеніші у північно-західній Україні осадові породи :

- а) пісок, лес, глина, крейда;
- б) пісок, лес і лесовидний суглинок, глей, крейда;
- в) пісок і супісок, лес і лесовидний суглинок, крейда.

111. Який газовий склад тропосфери (за об'ємом) ?

- а) $N_2 = 71\%$, $O_2 = 28\%$, $Ar = 1\%$, $CO_2 = 0.03\%$;
- б) $O_2 = 78\%$, $N_2 = 21\%$, $O_3 = 1\%$, $CO_2 = 0.03\%$;
- в) $N_2 = 78\%$, $O_2 = 21\%$, $Ar = 0,9\%$, $CO_2 = 0.04\%$;
- г) $N = 78\%$, $O = 21\%$, $Ar = 1\%$, $CO_2 = 0.03\%$.

112. Як називають людей один з батьків у яких негр, а інший – європєць ?

- а) метис;
- б) мулат;
- в) сіамці;
- г) зулуси;
- д) самбо.

113. Як далеко від Землі знаходиться Полярна зірка ?

- а) ~ 900 св.р.;
- б) ~ 4,3 св.р.;
- в) ~ 43 св.р.;
- г) ~ 430 св.р.

114. Як називають людей один з батьків у яких монгол, а інший – слов'янин ?

- а) метис;
- б) мулат;
- в) чуваш;
- г) сибіряк;
- д) бурят.

115. Які хмари у нашій місцевості є передвісниками наближення негоди (циклону) ?

- а) купчасті;
- б) купчасто-дощові;

- в) перисто-шаруваті;
- г) плоскі купчасті.

116. Які хмари в нашій місцевості є передвісниками хорошої погоди ?

- а) купчасті, що з'являються об 11-12 і зникають після 18 години;
- б) високо-шаруваті;
- в) перисто-шаруваті;
- г) плоскі купчасті.

117. Календарний період тривалості у Північній півкулі весни.

- а) від 21 березня до 31 травня;
- б) від 1 березня до 1 червня;
- в) від 1 березня до 1 травня;
- г) від дати переходу середньодобової температури повітря у березні ≥ 5 °С до 1 червня.

118. Як називається найнижчий шар атмосфери (шар повітря в якому ми мешкаємо)?

- а) стратосфера;
- б) термосфера;
- в) тропосфера;
- г) мезосфера.

119. Що таке фаза Місяця ?

- а) видима із Землі частина освітленого Сонцем Місяця;
- б) освітлена Сонцем поверхня Місяця;
- в) відповідне положення Місяця на небі відносно землянина.

120. Стрілка у справному компасі вказує:

- а) напрям на північ;
- б) величину магнітного схилення;
- в) на певну поділку шкали (лімба) компаса;
- г) напрям магнітного меридіана.

121. Географічна широта об'єкта на земній поверхні — це ... ?

- а) центральний кут між площиною земного екватора і напрямом виска в даній точці земної поверхні;
- б) центральний кут між площиною горизонту і площиною земного екватора;
- в) кут між напрямком на Полярну зірку та напрямом виска в даній точці.

122. Відносна вологість повітря – це ...?

- а) відношення кількості водяної пари (в грамах) до об'єму повітря (м³);
- б) відношення максимально можливої кількості водяної пари (в грамах) до об'єму повітря (м³);
- в) відношення абсолютної вологості до максимальної вологоємності за даної температури повітря;
- г) відношення максимальної вологоємності до абсолютної вологості повітря за певної температури.

123. Величина сонячної сталої ?

- а) 1,97 кал/см²·хв;
- б) 1,97 ккал/см²·хв;
- в) 1,97 кал/см²·с;
- г) 1,97 кал/м²·хв;

124. Яка складова сонячної радіації здатна нанести шкоди здоров'ю людини ?

- а) ІФЧ;
- б) фіолетова;
- в) УФ;
- г) сонячна енергія в діапазоні 1014 Гц.

125. Схилення Сонця 22 червня ?

- а) 0°;
- б) 66,5°;
- в) -23,5°;
- г) 23,5°.

126. Схилення Сонця 22 грудня ?

- а) 0°;
- б) 66,5°;
- в) -23,5°;
- г) 23,5°.

127. Вічна мерзлота поширена ?

- а) на півночі Європи (північніше Москви);
- б) у Скандинавії;
- в) на більшій частині азійської Росії (в Сибіру);
- г) в місцевостях де взимку сильні морози та мало снігу.

128. Як позначиться на автошинах автомобільна поїздка з Києва до Дніпропетровька і назад ?

- а) більше «спрацюється» їх ліва сторона;

- б) більше «спрацюється» їх права сторона;
в) «спрацювання» шин що справа, що зліва буде однорідне;
г) шини передніх (ведучих) коліс «спрацюються» більше.

129. Який вік Карпатських гір?

- а) \approx 3 – 5 млн. років;
б) \approx 65 – 95 млн. років;
в) \approx 25 – 30 млн. років;
г) \approx 300 – 350 млн. років;

130. Які в Україні допустимі рівні вмісту радіоцезію + радіостронцію у питній воді (в Бк/л) ?

- а) до 4 ;
б) до 7 ;
в) до 10 ;
г) до 16 .

131. Які допустимі рівні вмісту цезію-137 та стронцію-90 в молоці для споживання дорослими в Україні (Бк/л) ?

- а) до 40, та відповідно до 5 ;
б) до 80. та ... до 20 ;
в) до 100, та ... до 20 ;
г) до 200, та ... до 40 .

132. Які допустимі рівні радіоцезію у свіжих грибах в Україні (в Бк/кг) ?

- а) до 10 ;
б) до 50 ;
в) до 150 ;
г) до 500 .

133. Коли розпочався четвертинний період ?

- а) 250 тис. р. т. ;
б) 1.8 млн. р. т. ;
в) 0.5 млн. р. т. ;
г) 11 тис. р. т. .

134. Які гірські породи «карстуються» ?

- а) лес та лесовидні суглинки;
б) вапняки;
в) гранітогнейси;
г) глинисті сланці.

135. Як високо над рівнем моря лежить поверхня Волинської височини?

- а) 50 – 150м;
- б) 150 – 200 м;
- в) 200 – 360 м;
- г) 200 – 540 м.

136. Яку із сонячних сфер ми повсякденно бачимо ?

- а) сонячну корону;
- б) хромосферу;
- в) фотосферу;
- г) верхню хромосферу.

137. Коли Земля у своєму річному русі найближче підходить до Сонця ?

- а) 22 червня;
- б) 4 липня;
- в) 22 грудня;
- г) 4 січня.

138. Вкажіть абсолютні висоти Поліської низовини в межах Волинського Полісся?

- а) 135 – 200 м н. р. м.;
- б) 135 – 220 м н. р. м.;
- в) 200 – 400 м н. р. м.;
- г) 0 – 200 м н. р. м. .

139. Які гірські породи здебільшого є ґрунтоутворюючими на Поліссі ?

- а) мергель та морена;
- б) лесоподібні суглинки;
- в) пісок і супісок;
- г) лес і пісок.

140. Які гірські породи здебільшого є ґрунтоутворюючими у степовій та лісостеповій частині України ?

- а) глина та гіпс;
- б) лес і лесоподібні суглинки;
- в) супіски;
- г) лес, пісок та мергелі.

141. Річка тече на північ. Який з берегів буде більше підмиватися водою ?

- а) правий;
- б) лівий;
- в) західний;
- г) і правий, і лівий – однаково.

142. На якій географічній широті лежить м. Рівне ?

- а) $50^{\circ} 35'$ пд. ш.;
- б) $50^{\circ} 35'$ пн. д.;
- в) $50^{\circ} 35'$ пн. ш.;
- г) $26^{\circ} 15'$ сх. д.

143. На якій географічній широті найбільша лінійна швидкість земної поверхні ?

- а) $\pm 90^{\circ}$;
- б) $\pm 45^{\circ}$;
- в) $\pm 23.5^{\circ}$;
- г) $0,0^{\circ}$.

144. Як високо підніметься Сонце над горизонтом в день рівнодення на екваторі через три години після сходу?

- а) 15° ;
- б) 30° ;
- в) 45° ;
- г) $23,5^{\circ}$.

145. З якого числа у Північній півкулі розпочинається полярний день ?

- а) з 20 березня;
- б) з 22 червня;
- в) з 4 січня;
- г) з 23 вересня.

146. З якого числа у Північній півкулі розпочинається полярна ніч ?

- а) з 21 березня;
- б) з 22 червня;
- в) з 4 липня;
- г) з 24 вересня.

147. Коли після довгої полярної зими на Північному географічному полюсі з'явиться Сонце?

- а) з 20 березня;
- б) з 22 червня;

- в) з 4 липня;
- г) з 23 вересня.

148. Якого газу найбільше виділяється під час виверження вулкану ?

- а) $\text{CO} + \text{CO}_2$;
- б) SO_2 ;
- в) H_2O ;
- г) H_2S ;
- д) $\text{NO} + \text{NO}_2$.

149. У якій із фаз Місяця можливе затемнення Сонця?

- а) перша чверть;
- б) повний місяць;
- в) остання чверть;
- г) молодий місяць.

150. Яку із планет видно на нічному небі годину-другу перед сходом Сонця або після його заходу ?

- а) Юпітер;
- б) Марс;
- в) Венеру ;
- г) Сатурн.

151. В якій частині України розміщені Волинська й Рівненська області ?

- а) північно-західній;
- б) південно-західній;
- в) західній;
- г) північний.

152. Який ексцентриситет земної орбіти ?

- а) 0,107;
- б) 0,007;
- в) 0,170;
- г) 0,017.

153. В якій фазі Місяця можливе затемнення Місяця ?

- а) молодий місяць;
- б) перша чверть;
- в) повний місяць;
- г) остання чверть.

154. Коли у Північній півкулі полярна ніч «займе» найбільшу територію?

- а) у день зимового рівнодення;
- б) у день осіннього сонцестояння;
- в) у день зимового сонцестояння;
- г) 23 вересня;

155. Коли в Україні тривалість дня дорівнює ночі ?

- а) 5 липня;
- б) 22 червня ;
- в) в дні рівнодення;
- г) в дні сонцестояння;
- д) 4 січня.

156. Коли в Україні найкоротша ніч і найдовший день ?

- а) у день весняного рівнодення;
- б) у день літнього сонцестояння;
- в) 4 – 5 липня;
- г) у день літнього рівнодення.

157. Яка географічна широта Північного тропіка ?

- а) $66,5^{\circ}$;
- б) $45,0^{\circ}$;
- в) $23,5^{\circ}$;
- г) $-23,5^{\circ}$;
- д) $35,5^{\circ}$.

158. Як називаються лінії на географічних картах, що з'єднують точки з однаковими значеннями певної величини ?

- а) ізосейсти;
- б) ізогони;
- в) ізолінії;
- г) ізохрони.

159. Як називаються лінії на географічних картах, що з'єднують точки з однаковою тривалістю фенологічного явища ?

- а) ізофени;
- б) ізогони;
- в) ізогієти;
- г) ізохрони.

160. Як називаються лінії на картах, що з'єднують точки одночасного настання певного явища (наприклад, переходу температури через 0° градусів, тощо) ?

- а) ізосейсти;
- б) ізотерми;
- в) ізохрони;
- г) ізофени.

161. Чи однакова тривалість теплого і холодного періоду в Україні?

- а) так;
- б) залежно від тривалості зими або осені ;
- в) холодний період дещо триваліший за теплий;
- г) теплий період дещо триваліший за холодний.

162. Як називаються лінії на картах, що з'єднують точки з однаковою абсолютною висотою ?

- а) ізобати;
- б) ізосейсти;
- в) ізогіпси (горизонталі);
- г) ізогони.

163. Як називаються лінії на картах, що з'єднують точки однакових глибин в морі?

- а) ізобати;
- б) ізосейсти;
- в) ізогіпси (горизонталі) ;
- г) ізогони.

164. Як називаються лінії на картах, що з'єднують точки з однаковою кількістю атмосферних опадів за певний період ?

- а) ізобати;
- б) ізосейсти;
- в) ізогієти;
- г) ізогони.

165. Як називаються лінії на картах, що з'єднують точки з однаковою температурою ?

- а) ізотерми;
- б) ізосейсти;
- в) ізогієти;
- г) ізогони.

166. Як називаються лінії на картах, що з'єднують точки з однаковим атмосферним тиском ?

- а) ізотерми;
- б) ізобати;
- в) ізобари;
- г) ізогони.

167. Вкажіть румб напрямку 1 – 2 : 1

- а) 60° пн.зх.;
- б) 60° пд.сх.;
- в) 120° пд.сх.;
- г) 225°

2

168. Вкажіть румб напрямку 1 – 2: 2.

- а) 45°
- б) 45° пд.зх.;
- в) 45° пн. зх. ;
- г) 45° пн. сх..

1.

169. Вкажіть азимут напрямку 2 – 1 :

- а) 180° ;
- б) 180° пд.;
- в) 180° пн.;
- г) 0° .

170. Вкажіть азимут напрямку 1 – 2 :

- а) 225° ;
- б) 45° ;
- в) 45° пн. сх.. ;
- г) 135° .

171. Вкажіть азимут напрямку 1 – 2 :

- а) 90° ;
- б) 90° на схід;
- в) 90° на захід;
- г) 270° .

172. Який масштаб відповідає великомасштабній карті ?

- а) М 1 : 25 000;
- б) М 1 : 200 000;
- в) М 1 : 500 000;
- г) М 1 : 1 000 000.

173. Який з масштабів відповідає дрібномасштабній карті ?

- а) 1 : 10 000;
- б) 1 : 200 000;
- в) 1 : 500 000;
- г) 1 : 5 000 000.

174. Вкажіть на правильне переведення числового масштабу (1:50 000) в іменований.

- а) в 1 см 500 м;
- б) в 1 см 50 м ;
- в) в 1 см 5 км;
- г) в 1 см 50 км.

175. Яка вода вважається прісною ?

- а) в якій солей до 1 г/л;
- б) в якій солей 1 – 3 г/л;
- в) в якій солей 1 – 3% ;
- г) в якій солей до 1%.

176. Яка питома густина льоду ?

- а) 1 г/см³;
- б) 0,9 г/см³;
- в) 0,6 г/см³ ;
- г) 1,1 г/см³.

177. Яка кількість сонячної енергії надходить до нашої планети (на межі стратопаузи)?

- а) ~ 1 кал/см² хв;
- б) ~2 кал/см² хв;
- в) ~ 3 кал/см² хв;
- г) ~ 2 кал/см² с.

178. Яку погоду зумовлює глибокий (потужний) антициклон ?

- а) сонячну зі слабким вітром удень;
- б) густу хмарність, вітер, значні опади;
- в) помірну хмарність удень і вночі.

179. Яку погоду зумовлює глибокий (потужний) циклон ?

- а) сонячну зі слабким вітром удень;
- б) густу хмарність, вітер, значні опади;
- в) помірну хмарність із туманами в теплу пору і з інеем узимку.

180. Стрілка барометра-анероїда третю добу поспіль «відхиляється» вліво від середнього положення. Яку погоду незабаром слід чекати?

- а) значне покращення, щонайменше на 3 доби;
- б) короткочасне погіршення;
- в) значне погіршення, затяжну негоду.

181. Висота Сонця над горизонтом 30°. Яка з поверхонь матиме найменше альbedo ?

- а) вкрита снігом;
- б) водна;
- в) вкрита піском;
- г) свіжозоране поле.

182. Завдяки яким морським течіям клімат у Європі є досить комфортний для проживання людей ?

- а) Гольфстріму та Канарській;
- б) Гольфстріму та Північно-Атлантичній;
- в) Гольфстріму та Ірмінгера;
- г) Гольфстріму та Східно-Гренландській.

183. Як в Україні називається середній сонячний час 2-го годинного поясу ?

- а) московський;
- б) декретний;
- в) київський;
- г) центральноєвропейський.

184. Енергія, що надходить до нас від Сонця складається?

- а) на 47% з видимих, 44% з теплових і 9% ультрафіолетових променів;
- б) на 44% з видимих, 47% з теплових і 9% ультрафіолетових променів;
- в) на 74% з видимих, 17% з ІФЧ і 9% УФ променів;
- г) на 57% з видимих, 34% з теплових і 6% УФ променів;

185. Яка потужність (висота) тропосфери над Україною?

- а) до 22 км;
- б) до 9 км;
- в) до 18 км;
- г) до 11 км.

186. Поняття гідросфера об'єднує води зосереджені в ?

- а) морях, озерах, річках та океанах ;
- б) морях, озерах, річках, океанах та льодовиках;

- в) океанах, морях, озерах, річках, болотах, льодовиках та підземні води;
- г) морях, океанах, озерах, річках та підземні води.

187. В якому випадку природний водний потік називають річкою, а коли струмком?

- а) річка на відміну від струмка починається із джерела;
- б) струмком називають самий початок (витік) річки, а коли струмок досягне довжини ≥ 10 км він стає річкою;
- в) природний водний потік що має довжину 10 і більше кілометрів наз. річкою; менше – струмком;
- г) річка – це постійний водотік завширшки ≥ 2 м, тоді як струмок – тимчасовий (періодичний) водний потік.

188. Якої речовини внаслідок фотосинтезу найбільше нагромаджується в біосфері ?

- а) глюкози, крохмалю;
- б) глюкози та білків;
- в) целюлози (клітковини);
- г) жирів, білків та крохмалю.

189. Зі зниженням температури повітря його вологість ...?

- а) зменшуватиметься;
- б) залишиться незмінною;
- в) зростатиме;
- г) досягне точки роси.

190. Правило «10%» вказує на те, що ...?

- а) з одного трофічного рівня на інший в популяції переходить в середньому 10% речовини;
- б) зменшення чисельності популяції понад 7-17% (в ср. 10%) негативно позначиться на її подальший розвиток;
- в) щоб існувати хижак повинен з'їдати таку кількість своїх жертв, маса яких повинна становити менше 10% від маси хижака;
- г) вилучення з популяції 7-17% (в ср. 10%) особин не позначиться на її «благополуччі» .

191. Перехід речовини з твердого стану в рідкий називається ...?

- а) коагуляція;
- б) сублімація;
- в) плавлення;
- г) розчинення.

192. Перехід речовини з твердого стану в газоподібний називається ?

- а) коагуляція;
- б) сублімація;
- в) плавлення;
- г) розчинення.

193. Вода в газоподібному стані – це ...?

- а) туман;
- б) пара;
- в) повітря;
- г) хмара.

194. Глобус – це ...?

- а) зменшена у десятки мільйонів разів модель планети;
- б) зменшений у десятки мільйонів разів макет нашої планети;
- в) зменшена у десятки мільйонів разів модель земної поверхні;
- г) об'ємна модель планети, що демонструє її форму.

195. Календарний період тривалості у Північній півкулі осені.

- а) від 1 серпня до 31 жовтня;
- б) від 1 вересня до 22 грудня;
- в) від 1 вересня до 1 грудня;
- г) від 1 вересня до дати переходу середньодобової температури ≤ 0 °С.

196. Місцезнаходження яких точок і ліній на глобусі та фізичних картах світу насамперед необхідно знати?

- а) географічних полюсів, екватор, тропіки, полярні кола, Гринвіцький та меридіан 180° ;
- б) географічні та магнітні полюси, екватор, тропіки, полярні кола, Гринвіцький меридіан;
- в) точки північного та південного полюсів, екватор, тропіки, полярні кола, Гринвіцький меридіан;
- г) географічні полюси, екватор, тропіки, полярні кола, Гринвіцький та нульовий меридіан;

197. Площина земного екватора ділить Землю на ..?

- а) східну та західну півкулі;
- б) північну та східну півкулі;
- в) північну та південну частини планети;
- г) Північну та Південну півкулі.

198. Яку кількість енергії випромінює в Космос Сонце?

- а) $\sim 10^{26}$ кал/с;
- б) $\sim 10^{26}$ Вт;
- в) $\sim 10^{26}$ Дж;
- г) $\sim 10^{26}$ кВт.

199. В основі продукування сонячної енергії лежить ...?

- а) термоядерний синтез;
- б) анігіляція (взаємодія матерії з антиматерією);
- в) перехід гравітаційної енергії в електромагнітну;
- г) реакція поділу ядерної речовини в надрах Сонця.

200. Основна мета загального землезнавства – це ...?

- а) пізнання феномена ГО;
- б) комплексне вивчення ГО;
- в) пізнання енерго-речовинних взаємодій в ГО;
- г) “озброїти” людство знаннями про ГО.

201. Що є об’єктом вивчення загального землезнавства?

- а) склад, структура та кругообіг речовини (масообмін) в ГО;
- б) географічна оболонка Землі (ГО);
- в) трансформація енерго-речовини в ГО;
- г) пізнання феномена ГО.

202. Яке із співвідношень температурних шкал правильне ?

- а) $-374,15^{\circ}\text{C} = 0^{\circ}\text{K}$;
- б) $-237,15^{\circ}\text{C} = 0^{\circ}\text{K}$;
- в) $-273,15^{\circ}\text{C} = 0^{\circ}\text{C}$;
- г) $273,15^{\circ}\text{C} = 0^{\circ}\text{K}$.

203. Кого вважають основоположником географії ?

- а) Аристотеля;
- б) Ф. Магеллана;
- в) Ератосфена Кіренського;
- г) Марко Полло.

204. Хто перший обґрунтував геліоцентричну модель Сонячної системи?

- а) М. Копернік (14 ст.);
- б) К. Птолемея (2 ст.);
- в) Аристотель (3 ст. до н.е.);
- г) Аристарх Самоський (4-3 ст. до н.е.).

205. Відрив електрона від атома чи молекули під дією певного чинника, називається ...?

- а) радіоактивністю;
- б) поляризацією;
- в) іонізацією;
- г) індукцією.

206. Як називається географічний меридіан протилежний Гринвіцькому?

- а) меридіан зміни дат;
- б) початковий;
- в) центральний меридіан 24-го годинного поясу;
- г) центрально-тихоокеанський.

207. Якщо від атома чи молекули видалити електрон (електрони), то матимемо ...?

- а) аніон;
- б) катіон;
- в) ізотоп;
- г) позитрон.

208. Як називається меридіан протилежний нульовому?

- а) меридіан 180° ;
- б) центральний меридіан 24-го годинного поясу;
- в) початковий;
- г) центрально-тихоокеанський.

209. Якщо до електронейтрального атома чи молекули додати один або декілька електронів, то отримаємо ...?

- а) аніон;
- б) катіон;
- в) ізотоп;
- г) позитрон.

210. Приставка нано (н) до кратних фізичних величин позначається як?

- а) 10^{-10} ;
- б) 10^{-9} ;
- в) 10^9 ;
- г) 10^{-6} .

211. Приставка мікро (мк) до кратних фізичних величин позначається як ...?

- а) 10-6;
- б) 106;
- в) 10-3;
- г) 103.

212. Приставка мілі (м) до кратних фізичних величин позначається як?

- а) 10-3;
- б) 103;
- в) 10-2;
- г) 10-6.

213. Україна розташована в ?

- а) західній півкулі;
- б) східній півкулі;
- в) Західній Європі;
- г) Центральній Європі.

214. Приставка гіга (Г) до кратних фізичних величин позначається як?

- а) 10-9;
- б) 1010;
- в) 109;
- г) 106.

215. Пряма, що з'єднує на земній поверхні географічні полюси та проходить через задану точку, називається ...?

- а) географічний меридіан;
- б) полуденний меридіан;
- в) магнітний меридіан;
- г) азимут.

216. Поняття «один світловий рік (1 св.р.)» - це...?

- а) час необхідний для подолання світлом відстані від Землі до Сириуса;
- б) тривалість часу за який Земля здійснює один оберт навколо Сонця;
- в) відстань, що її долає світло у Космосі упродовж календарного року;
- г) відстань з якої середній радіус земної орбіти видно під кутом 1° .

217. Горизонт – це ...?

- а) лінія умовного перетину земної поверхні з небесною сферою;
- б) умовна лінія перетину земної поверхні з небесною сферою;
- в) найвіддаленіша від спостерігача лінія на земній поверхні;

г) видима ділянка земної поверхні обмежена обрієм.

218. Правильне розміщення кольорів у веселці наступне ...?

а) червоний – оранжевий – жовтий – зелений – голубий – синій – фіолетовий;

б) синій – фіолетовий – червоний – оранжевий – жовтий – зелений – голубий;

в) голубий – синій – фіолетовий – червоний – оранжевий – жовтий – зелений;

г) червоний – оранжевий – зелений – жовтий – голубий – синій – фіолетовий.

219. У періодичній системі хімічних елементів вказана атомна маса хімічних елементів. Яка це маса?

а) молярна (м.о.м.);

б) у фактичних одиниця маси (мг);

в) грам-еквівалентна;

г) в атомних одиницях маси (а.о.м.).

220. Що таке погода?

а) фізичний стан атмосфери в даному місці в даний час;

б) фізичний стан тропосфери в даному місці в даний час;

в) багатолітній фізичний стан нижнього стану атмосфери;

г) динамічний стан фізичних параметрів тропосфери у даній місцевості.

221. Що таке клімат ?

а) фізичний стан атмосфери в даному місці в даний час;

б) багатолітній режим погоди в даному регіоні;

в) багатолітній фізичний стан нижнього стану атмосфери;

г) динамічний стан фізичних параметрів тропосфери у даній місцевості в даний час.

222. Де в Україні сейсмічно небезпечні території ?

а) Прикарпаття;

б) Придністров'я;

в) Закарпаття та Південний берег Криму;

г) Донбас та Приазов'я.

223. Де через 6 годин після сходу Сонце перебуватиме в зеніті?

а) на Північному тропіку 22 червня;

б) на екваторі 22 червня;

в) над Південним тропіком 22 грудня;

г) на екваторі в день рівнодень.

224. Що таке радіоактивність?

а) це явище спонтанного перетворення (розпаду) ядер деяких хімічних елементів з утворення ядер нових елементів з одночасним виділенням енергетичних α -, β - частинок та γ променів;

б) це явище спонтанного перетворення (синтезу) ядер деяких хімічних елементів з утворення ядер нових елементів з одночасним виділенням високоенергетичних α -, β - частинок та γ променів;

в) факт забруднення території техногенними радіонуклідами та їх сукупний негативний вплив на біоту (в т.ч. і на людину високоенергетичних α -, β - частинок та γ променів).

225. Яка солоність води у Чорному морі?

а) 14 – 19 %;

б) 14 – 19‰;

в) 36 – 37‰;

г) 36 – 37‰.

226. Яка середня солоність води в Океані?

а) 14 – 19 %;

б) 14 – 19‰;

в) 36 – 37‰;

г) 36 – 37‰.

227. Що таке проміле (‰) ?

а) частка від сотні;

б) тисячна частка від цілого;

в) позначення молярної маси;

г) 10-3мг.

228. Влітку Сонце зійшло о 5 годині, коли воно зайде?

а) ~ 17 год.;

б) ~ 19 год.;

в) ~ 20 год.;

г) ~ 18 год.

229. Взимку Сонце зійшло о 7 годині, коли воно зайде?

а) ~17 год.;

б) ~19 год.;

в) ~ 20 год.;

г) ~ 18 год.

230. О котрій годині за київським часом влітку у Києві настає справжній полудень?

- а) ~13 год.;
- б) ~12 год.;
- в) ~14 год.;
- г) ~11 год.

231. Чи збігається площина земного екватора з площиною земної орбіти?

- а) так;
- б) ні, розходження сягає $23,5^\circ$;
- в) ні, розходження сягає 11° ;
- г) ні, розходження сягає 15° .

232. Коли мають місце найвищі морські припливи?

- а) тоді, коли Місяць перебуває у фазі «молодик»;
- б) тоді, коли Місяць перебуває у фазі «перша чверть»;
- в) тоді, коли Місяць перебуває у фазі «остання чверть»;
- г) в дні сонцестоянь.

233. Як називається обкочена гірська порода розміром у поперек 10 і більше сантиметрів?

- а) брила;
- б) галька;
- в) щебінь;
- г) валун.

234. Календарний період тривалості у Північній півкулі зими.

- а) від дати переходу середньодобової температури повітря у грудні $\leq 0^\circ\text{C}$ до 1 березня;
- б) від 1 грудня до 1 березня;
- в) від 22 грудня до 28 лютого (у високосні роки — до 29 лютого);
- г) від 1 січня до 8 березня.

235. Коли в Криму день дорівнює ночі?

- а) в день весняного сонцестояння;
- б) весною та осінню;
- в) 20-21 березня та 22-23 вересня;
- г) в дні сонцестоянь.

236. Що таке шельф ?

- а) прибережна зона морського дна, що періодично звільняється від води під час відпливу;

- б) материкова обмілина до глибини 200м;
- в) прибережна частина дна Океану з океанічним типом земної кори до глибини 200 м
- г) материковий схил морів та Океану.

237. Яке найбільше значення сили землетрусу (надзвичайна катастрофа) за шкалою Ріхтера?

- а) 12 балів;
- б) 9 балів;
- в) 9 М;
- г) 12 М.

238. На який процес в умовах північно-західної України влітку тратиться найбільше сонячної енергії?

- а) на нагрівання земної поверхні;
- б) на нагрівання повітря;
- в) на фотосинтез;
- г) на випаровування води.

239. Румби «переважаючих західних вітрів» ...?

- а) західний;
- б) південно- та північно-західний;
- в) західний, південно- та північно-західний;
- г) західний та південно-західний.

240. Коли Земля у своєму річному русі відходить найдалше від Сонця?

- а) 4 – 5 січня;
- б) 20 – 21 березня;
- в) 21 – 22 червня;
- г) 3 – 4 липня..

241. Які форми рельєфу утворилися на території України внаслідок четвертинних зледенень?

- а) слабо хвилясті рівнини (друмлини);
- б) моренні горби, зандрові рівнини, ози, ками ;
- в) різного типу рівнини;
- г) суфозійні блюдця, поди та западини.

242. Основною структурною одиницею біосфери є ...?

- а) біогеоценоз;
- б) фітоценоз;
- в) біотоп;

г) ландшафт.

243. Назвіть головний (ведучий) компонент біогеоценозу.

- а) гетеротрофи;
- б) автотрофи;
- в) вид-домінант;
- г) редуценти.

244. На ступінь надходження сонячної енергії на Рівненщині впливає?

- а) тривалість дня;
- б) висота Сонця над горизонтом;
- в) тривалість дня та висота Сонця над горизонтом;
- г) хмарність.

245. Які ґрунти найпоширеніші у південній (широколистянолісовій) частині північно-західної України?

- а) сірі лісові та опідзолені чорноземи на суглинках;
- б) дерново-карбонатні на мергелях;
- в) дерново-підзолисті піщані та супіщані;
- г) підзолисто-буроземні на делювіальному суглинку.

246. Які ґрунти найпоширені у північній (Поліській) частині України?

- а) сірі лісові та опідзолені чорноземи на суглинках;
- б) дерново-карбонатні на мергелях;
- в) дерново-підзолисті піщані та супіщані;
- г) лучно-болотні оглеєнні на водно-льодовикових відкладах.

247. Під час повені ... ?

- а) вода в річці виходить з берегів;
- б) вода з річки виходить на заплаву та затоплює її не менше 4-х діб;
- в) вода з річки виходить на заплаву та затоплює її менше 4-х діб;
- г) повінь – це коли на річці відбувається льодохід.

248. Яких солей найбільше в джерельній та колодязній воді у лісостеповій зоні України?

- а) $\text{NaCl} + \text{CaCO}_3$;
- б) $\text{Na}_2\text{CO}_3 + \text{CaCO}_3$;
- в) $\text{Na}_2\text{CO}_3 + \text{Na}_2\text{SO}_4$;
- г) $\text{CaCO}_3 + \text{MgCO}_3$.

249. Надворі антициклональний тип погоди. Коли слід чекати найнижчої температури повітря?

- а) о 2 – 3 годині ночі ;
- б) за годину до сходу Сонця;
- в) перед сходом Сонця;
- г) через 30 хв. після сходу Сонця.

250. Під час паводка ... ?

- а) вода в річці виходить з берегів;
- б) вода з річки виходить на заплаву та затоплює її не менше 4-х діб;
- в) вода з річки виходить на заплаву та затоплює її менше 4-х діб;
- г) паводок – це коли на річці відбувається льодохід.

251. Вік волинських базальтів?

- а) 65 – 55 млн. р.;
- б) 360 – 285 млн. р.;
- в) 650 – 620 млн. р.;
- г) 960 – 995 млн. р..

252. В якій стороні горизонту Сонце на Черкащині заходить в день зимового сонцестояння?

- а) на північному заході;
- б) на північ;
- в) на заході;
- г) на південному заході.

253. Як високо над м. Рівне (50,5° пн.ш.) знаходиться Полярна зірка?

- а) 90°;
- б) 66,5°;
- в) 50,5°;
- г) 39,5°

254. Прізвище людини, яка першою ступила на поверхню Місяця?

- а) Юрій Гагарін (21 квітня 1961 р.);
- б) Нейл Армстронг (20 липня 1969 р.) ;
- в) Едвін Елдрін (20 липня 1969 р.);
- г) Леонід Каденюк (5 грудня 1997 р.)

255. Одиницею радіоактивності того чи іншого радіоізоотопу, що відповідає одному розпаду його ядра за секунду, називається ...?

- а) кюрі (Ки);
- б) бекерель (Бк);

- в) рентген (Р);
- г) електрон-вольт (еВ)

256. На яку максимальну глибину промерзають ґрунти у північно-західній Україні?

- а) до 90 см;
- б) до 1,3 м;
- в) до 0,6 м;
- г) до 0,3 м.

257. За якої потужності снігового покриву озимина не вимерзне навіть за 40- градусного морозу?

- а) 10 – 15 см;
- б) 15 – 20 см;
- в) 20 – 25 см;
- г) 30 – 35 см.

258. Який місяць в Україні здебільшого найхолодніший?

- а) грудень;
- б) січень;
- в) лютий;
- г) із середньомісячною температурою нижчою мінус 15°C.

259. Календарний період тривалості у Північній півкулі літа:

- а) від 1 червня до 1 вересня;
- б) від 1 травня до 31 серпня;
- в) з 22 червня по 1 вересня;
- г) від дати переходу середньодобової температури повітря у травні $\geq 15^\circ\text{C}$ до 31 серпня.

260. Схилення Сонця 21 березня ?

- а) 0° ;
- б) $66,5^\circ$;
- в) $-23,5^\circ$;
- г) $23,5^\circ$.

261. Болото – це ?

- а) перезволожена ділянка земної поверхні де росте вологолюбна рослинність та почав відкладатися торф;
- б) перезволожена протягом року ділянка земної поверхні де росте журавлина, росичка, очерет тощо;
- в) перезволожена ділянка земної поверхні де росте вологолюбна рослинність з шаром торфу ≥ 20 см;

г) перезволожена ділянка земної поверхні де росте вологолюбна рослинність з шаром торфу ≥ 30 см

262. Що таке елювій ?

- а) продукти вивітрювання гірських порід, що з місця їх руйнування виносяться вітром та перевідкладаються на нових територіях;
- б) продукти вивітрювання гірських порід, що залишаються на місці їх руйнування;
- в) продукти вивітрювання гірських порід, що під дією земного тяжіння, текучої води тощо, переносяться на незначну віддаль від місця їх руйнування;
- г) продукти вивітрювання гірських порід, що виносяться з водою і перевідкладаються на значних відстанях від місця їх утворення.

263. Що таке делювій ?

- а) продукти вивітрювання гірських порід, що з місця їх руйнування виносяться вітром та перевідкладаються на нових територіях;
- б) продукти вивітрювання гірських порід, що залишаються на місці їх руйнування;
- в) продукти вивітрювання гірських порід, що під дією земного тяжіння , текучої води тощо, переносяться на незначну віддаль від місця їх руйнування;
- г) продукти вивітрювання гірських порід, що виносяться водою і перевідкладаються на значних відстанях від місця їх утворення.

264. Що таке алювій ?

- а) продукти вивітрювання гірських порід, що з місця їх руйнування виносяться вітром та перевідкладаються на нових територіях;
- б) продукти вивітрювання гірських порід, що залишаються на місці їх руйнування;
- в) продукти вивітрювання гірських порід, що під дією земного тяжіння, текучої води тощо, переносяться на незначну віддаль від місця їх руйнування;
- г) продукти вивітрювання гірських порід, що виносяться водою і перевідкладаються на значних відстанях від місця їх утворення.

265. Що таке еолові відклади ?

- а) продукти вивітрювання гірських порід, що з місця їх руйнування виносяться вітром та перевідкладаються на нових територіях;
- б) продукти вивітрювання гірських порід, що залишаються на місці їх утворення;

в) продукти вивітрювання гірських порід, що під дією земного тяжіння, текучої води тощо, переносяться на незначну віддаль від місця їх утворення;

г) продукти вивітрювання гірських порід, що виносяться водою і пере відкладаються на значних відстанях від місця їх утворення.

266. Що таке денудація ?

а) процес руйнування гірських порід і ґрунту під дією текучої води.

б) руйнування морських берегів хвилями;

в) руйнування (видування) ґрунтів вітром.

г) сукупність процесів руйнування гірських порід під дією води, вітру, льоду тощо (процес розкриття, "оголення" материкової земної кори).

267. Що таке дефляція ?

а) процес руйнування гірських порід і ґрунту під дією текучої води.

б) руйнування морських берегів хвилями;

в) перенесення та нагромадження піщано-пилуватого матеріалу;

г) процес видування слабозцементованих гірських порід, а також ґрунту та розвіювання їх продуктів .

268. Що таке абразія ?

а) процес руйнування гірських порід і ґрунту під дією текучої води.

б) руйнування морських берегів хвилями;

в) руйнування (видування) ґрунтів вітром.

г) процес видування та розвіювання пилуватих (пухких) гірських порід.

269. Ядра яких хімічних елементи і в якій кількості вважають беруть участь в термоядерній реакції в надрах Сонця ?

а) 264 млн. тонн ядер гелію щосекунди перетворюється у 260 млн. тонн водню;

б) 264 млн. тонн ядер Гідрогену щосекунди перетворюється у 260 млн. тонн ядер Гелію;

в) 264 млн. тонн ядер Гідрогену щосекунди перетворюється у 264 млн. тонн ядер Гелію.

г) 264 млн. тонн водню перетворюється в 260 млн. тонн гідриду гелію (HeH).

270. Вкажіть правильний порядок розміщення сонячних сфер :

а) ядро, проміжна зона, конвекційна зона, фотосфера, хромосфера, сонячна корона;

б) ядро, хромосфера, проміжна і конвекційна зони, фотосфера, сонячна корона;

в) ядро, конвекційна і проміжна зони, фотосфера, хромосфера, сонячна корона.

271. Де на Землі найдовше триває полярний день ?

- а) тільки на Південному географічному полюсі;
- б) тривалість полярного дня однакова що на Північному, що на Південному географічних полюсах;
- в) тільки на Північному географічному полюсі;
- г) на територіях обмежених $\pm 66,5^\circ$ географічної широти.

272. Як високо над горизонтом підніметься Сонце в полудень 22 грудня на широті Рівного ($50,5^\circ$ пн.ш.)?

- а) $\sim 16^\circ$;
- б) $\sim 23,5^\circ$;
- в) $\sim 39,5^\circ$;
- г) $\sim 33^\circ$.

273. Як високо над горизонтом підніметься Сонце в полудень 22 червня на широті Рівного?

- а) $\sim 16^\circ$;
- б) $\sim 23,5^\circ$;
- в) $\sim 39,5^\circ$;
- г) $\sim 63^\circ$.

274. Як високо над горизонтом підніметься Сонце на широті Рівного в полудень 21 березня?

- а) $\sim 16^\circ$;
- б) $\sim 23,5^\circ$;
- в) $\sim 39,5^\circ$;
- г) $\sim 63^\circ$.

275. Що таке лава ?

- а) силікатний дегазований розплав речовини земних надр;
- б) силікатний розплав речовини земних надр насичений різними газами та парами води;
- в) це розплавлена речовина земних надр, з якої з часом утворюються різної форми інтрузивні геологічні тіла;
- г) флюїдно-силікатний розплав речовини земних надр.

276. Де на Землі найдовше триває полярна ніч ?

- а) тільки на Південному географічному полюсі;
- б) полярна ніч однаково триває що на Північному, що на Південному географічних полюсах;

- в) тільки на Північному географічному полюсі;
- г) на територіях обмежених обмеженими полярними колами.

277. В якому випадку небезпечніше для здоров'я радіаційне середовище ?

- а) 14 мкР/с;
- б) 14 мкР/хв.;
- в) 14 мкР/год.;
- г) 14 мР/год.

278. Де знаходиться географічний центр України ?

- а) на Черкащині (на захід від м. Шполи);
- б) на Кіровоградщині поблизу Добровеличівки ;
- в) на Полтавщині поблизу м. Кременчука;
- г) у м. Києві.

279. У Рівному полудень (12 год.). Котра година в Токіо (9 год. пояс) ?

- а) 19;
- б) 20;
- в) 21;
- г) 5.

280. За яким часом ми живемо ?

- а) за всесвітнім;
- б) за місцевим;
- в) за поясом 2-го годинного поясу;
- г) за московським;
- д) за декретним.

281. Які з цих електромагнітних хвиль найбільш енергоємні ?

- а) радіохвилі;
- б) видиме світло;
- в) УФ;
- г) ІФЧ;
- д) інфразвук.

282. Яке твердження про схід Місяця справедливе?

- а) він завжди сходить в одній і тій же стороні горизонту;
- б) він сходить вертикально до площини горизонту;
- в) кожної доби він сходить на 52 хв. раніше попередньої дати;
- г) кожної доби він сходить на 52 хв. пізніше попередньої дати.

283. В якій стороні горизонту Сонце сходить в день рівнодення у Харкові?

- а) на північному сході;
- б) на сході;
- в) на південному заході;

284. В якій стороні горизонту сходить Сонце у Львові в день зимового сонцестояння ?

- а) на північному сході;
- б) на сході;
- в) на південному заході;
- г) на південному сході.

285. В якій стороні горизонту сходить Сонце на Черкащині у день літнього сонцестояння ?

- а) на північному сході;
- б) на сході;
- в) на південному заході;
- г) на південному сході.

286. В якій стороні горизонту заходить Сонце у дні рівнодень на антарктичній станції “Академік Вернадський” (65°пд.ш.)?

- а) 65° на північний захід;
- б) 65° на південний захід;
- в) на заході;

287. В якій стороні горизонту заходить Сонце у Рівному в день літнього сонцестояння ?

- а) на північному заході;
- б) на південному заході;
- в) на заході;

288. В якій стороні горизонту заходить Сонце у день зимового сонцестояння в Києві?

- а) на північному заході;
- б) на південному заході;
- в) на заході.

289. В який день року Сонце над Україною підійметься найвище ?

- а) у день літнього рівнодення;
- б) 1-го червня;
- в) 21-23 червня;
- г) 4-5 липня.

290. Що таке активність в 1 Кі/км² ?

- а) це означає, що на площі в км² розсіяно 1 г радіоактивного хімічного елемента;
- б) це означає що на цій площі приладами фіксується рівень радіації 1 рентген за годину;
- в) це значить, що на площі в 1 км² щосекунди розпадається 37 млрд. ядер радіоактивних елементів.

291. Яка в Україні допустима норма забруднення ягід чорниці цезієм-137 ?

- а) не більше 550 Кі/кг;
- б) не більше 500 бер/кг;
- в) не більше 550 Бк/кг;
- г) не більше 500 Бк/кг.

292. Вкажіть послідовність періодів кайнозойської ери :

- а) палеозой, неоген, антропоген;
- б) палеоген, неоген, четвертинний;
- в) палеоген, неоген, плейстоцен.

293. Який період напіврозпаду радіоізоотопу стронцію (⁹⁰Sr) ?

- а) майже 8 років;
- б) майже 29 років;
- в) 30,5 років;
- г) мільйони років.

294. Вкажіть послідовність періодів палеозойської ери :

- а) карбон, силур, ордовик, девон, кембрій, тріас;
- б) кембрій, ордовик, силур, девон, карбон, перм;
- в) кембрій, ордовик, силур, девон, перм, тріас.

295. На 180 меридіані 21 березня 12 годин; котра тоді година у Києві ?

- а) 2 години 21 березня;
- б) 2 години 20 березня;
- в) 22 години 20 березня;
- г) 22 години 21 березня.

296. Яка загальна протяжність морських кордонів України?

- а) 755 км ;
- б) 955 км ;
- в) 1155 км. ;

г) 1355 км.

297. Вкажіть на правильну послідовність геологічних ер ?

- а) архей, протерозой, палеозой, мезозой, кайнозой;
- б) архей, протерозой, докембрій, палеозой, мезозой, кайнозой;
- в) архей, протерозой, палеоген, кайнозой, мезозой;
- г) архей, протерозой, палеозой, кайнозой, мезозой.

298. Які форми рельєфу утворилися на території України внаслідок плейстоценових зледенень?

- а) слабохвилясті рівнини (друмлини);
- б) моренні горби, зандрові рівнини;
- в) каррові поля;
- г) дюни, надзаплавні тераси.

299. Що таке радіоактивність ?

- а) це явище спонтанного перетворення (розпаду) ядер деяких хім.. елементів з виділенням високоенергетичних α -, β - частинок і γ -променів;
- б) це явище спонтанного перетворення (розпаду) ядер деяких хім.. елементів з виділенням високоенергетичних α -, β - і γ - частинок;
- в) забруднення території чи предметів радіонуклідами тих чи інших хім.. елементів ;
- г) сумарна величина електромагнітної іонізуючої енергії у вигляді α -, β -частинок та γ - променів.

300. Який рівень “радіації” у повітрі вважається нормальним (природній фон) ?

- а) 10 - 30 мкР/год;
- б) 5 - 15 мкР/год.;
- в) 5 - 15 мР/год.;
- г) до 0,5 Кі/км².

301. Вкажіть послідовність періодів у мезозойській ері ?

- а) тріас, юра, крейда;
- б) перм, юра, крейда;
- в) перм, тріас, крейда;
- г) юра, тріас, крейда.

302. Як далеко лежатиме лінія горизонту від спостерігача, що знаходиться над вирівняною територією на висоті 25 м (наприклад, на оглядовій вишці)?

- а) 19,2 км;

- б) 15,3 км;
- в) 111,1 км ;
- г) 30,0 км.

303. В якому радіусі оглядають земну поверхню астронавти, перебуваючи в космічному кораблі на висоті 360 км над Землею ?

- а) біля 73 км;
- б) біля 230 км;
- в) біля 2300 км;
- г) біля 1390 км.

304. Орбітальна станція здійснює обліт Землі по еліптичній орбіті. Як називається найвіддаленіша від Землі точка її орбіти ?

- а) апогей;
- б) афелій;
- в) перигей;
- г) перигелій.

305. Коли мають місце найвищі морські приливи ?

- а) коли Місяць перебуває у фазі «молодика»;
- б) коли Місяць знаходиться у фазі «перша чверть»;
- в) коли Місяць перебуває у фазі «остання чверть».

306. Яка товща осадових порід в межах Українського кристалічного щита ?

- а) 3 – 5 км;
- б) 1 – 2 км;
- в) 0,2 – 1,0 км;
- г) 0,0 – 0,1 км.

307. Сейсмонебезпечні зони в межах України ?

- а) Донбас;
- б) Лівобережна Україна;
- в) Кримський п-ів, Прикарпаття;
- г) Південний берег Криму, Закарпаття.

308. Скільки хімічних елементів виявлено в земній корі ?

- а) 88;
- б) 92;
- в) 104;
- г) 114;
- д) 117.

309. Де і коли вважають утворились хімічні елементи, виявлені в ГО ?

- а) усі відомі хімічні елементи утворились під час Великого Вибуху на зорі становлення Всесвіту;
- б) в надрах середніх і великих зірок та під час колапсу останніх;
- в) в надрах Землі під час «зонної плавки»;
- г) в надрах Сонця.

310. Де в Європі потенційно найнебезпечніша сейсмічна зона ?

- а) в Італії (о. Сицилія);
- б) в Греції (о. Крит);
- в) в Україні (південний берег Криму)
- г) в Румунії (гори Вранча).

311. Що таке епіцентр землетрусу ?

- а) місце на земній поверхні, що лежить над гіпоцентром землетрусу;
- б) місце в земних надрах де відбувається раптове вивільнення тектонічних сил;
- в) місце на березі океану чи моря де спостерігається найбільша висота і сила хвилі – цунамі.

312. Де в межах України зосереджені найпотужніші осадові відклади ?

- а) в межах Українського кристалічного щита;
- б) в Карпатах;
- в) в Дніпрово-Донецькій западині;
- г) на Волино-Подільській височині.

313. Що таке компас ?

- а) прилад для визначення сторін горизонту та напрямку руху за магнітним меридіаном;
- б) прилад для визначення сторін горизонту та напрямку руху за істинним меридіаном;
- в) прилад для вимірювання сторін горизонту та визначення напрямку руху;
- г) прилад, магнітна стрілка якого самовільно спрямовується на північ.

314. Яке значення для біосфери має магнітосфера Землі ?

- а) захищає живу матерію від згубних УФ – променів;
- б) захищає земну поверхню від сонячної радіації;
- в) захищає земну поверхню від космічних променів, в т.ч. і від сонячного вітру;
- г) захищає земну поверхню від метеорних тіл.

315. В яких рудах відносно багато радіоактивного фосфору ?

- а) хібінських апатитах;
- б) волинських фосфоритах;
- в) монациті;
- г) вівіаніті.

316. Яка з перерахованих гірських порід здатна містити до 100 г/т радіонуклідів ?

- а) базальт;
- б) граніти;
- в) вапняки;
- г) мармур

317. Котра година у Лондоні коли у Києві 8 година ?

- а) 6;
- б) 10;
- в) 8;
- г) 18.

318. Поняття нормальні фізичні умови передбачас:

- а) атмосферний тиск 100 кПа = 750,06 мм рт.ст., та температуру повітря 273,15 К = 0° С;
- б) атмосферний тиск 105 Па = 750,06 мм рт. ст., та температуру повітря 298,15 К = 25° С;
- в) атмосферний тиск 101 325 Па = 760 мм рт.ст., та температуру повітря 298,15 К = 0° С.

319. Яка температура (°С) в ядрі Сонця ?

- а) ≈ 100 млн.;
- б) ≈ 10 млн.;
- в) ≈ 15 млн.;
- г) ≈ 5 млн.

320. Вкажіть тривалість тропічного року ?

- а) 365 календарних днів;
- б) 365,25 доби;
- в) 365,25 дня;
- г) 366,25 доби.

321. Як далеко від Землі Полярна зірка ?

- а) ~150 млн. км;
- б) ~ 4 св. р.;

в) ~ 1013 км.;

г) ~ 430 св. р.

322. Що таке «сонячний вітер» ?

а) потік електромагнітних хвиль (сонячної радіації) від Сонця;

б) потік високоенергетичних корпускулярних частинок (р⁺, е⁻ тощо) з поверхні Сонця;

в) потік високоенергетичних корпускулярних частинок (р⁺, He⁺² та ін.) з ядра Сонця;

г) частина магнітного поля сонячної магнітосфери, що досягає Землі.

323. Що таке ізосейсти ?

а) це лінії на карті, що з'єднують точки однакової сили землетрусу;

б) це місце на земній поверхні, що лежить над гіпоцентром;

в) це лінії на карті, що окреслюють місце найбільшого руйнування викликаного землетрусом;

г) це лінії на карті, що вказують на епіцентр землетрусу.

324. У Києві 10 годин 22 червня. Котра година за Всесвітнім часом ?

а) 7 год.;

б) 8 год.;

в) 12 год.;

г) 9 год..

325. Що таке літораль?

а) прибережна частина дна Світового океану з глибиною до 200 м і материковим типом земної кори ;

б) прибережна частина дна Світового океану з глибиною до 200 м і океанічним типом земної кори;

в) прибережна зона морського дна, що періодично звільняється від води під час відпливу.

326. За київським часом 8 год. 28 лютого. Котра година у Ванкувері (16 год. пояс) ?

а) 22 год. 28 лютого;

б) 18 год. 28 лютого;

в) 18 год. 27 лютого;

г) 22 год. 27 лютого.

327. Середина літа, за московським часом полудень. Котра година в Україні?

а) 12 год.;

- б) 10 год.;
- в) 11 год.;
- г) 13 год.;

328. Коли закінчилась архейська ера ?

- а) ~ 590 млн. р. т.;
- б) ~ 670 млн. р. т.;
- в) ~2.6 млрд. р. т. ;
- г) ~3.0 млрд. р. т. ;
- д) ~ 4.6 млрд. р.т.

329. Коли розпочався крейдянний період ?

- а) ~ 66 млн. р. т.;
- б) ~110 млн. р. т.;
- в) ~145 млн. р.т.;
- г) ~180 млн. р. т..

330. Коли закінчився крейдянний період ?

- а) ~ 145 млн. р. т.;
- б) ~ 99 млн. р. т.;
- в) ~ 65 млн. р. т.;
- г) ~ 30 млн. р. т..

331. Поняття стандартні фізичні умови передбачає:

- а) атмосферний тиск 101 325 Па = 760 мм рт.ст., та температуру повітря 273,15 К = 0° С;
- б) атмосферний тиск 105 Па = 750,06 мм рт. ст., та температуру повітря 298,15 К = 20° С;
- в) атмосферний тиск 100 кПа = 750,06 мм рт.ст., та температуру повітря 298,15 К = 25° С.

332. Що таке магнітне схилення ?

- а) кут між південним кінцем географічного меридіана і напрямком магнітної стрілки;
- б) кут між напрямком магнітного меридіана і північним напрямком магнітної стрілки;
- в) кут між північним кінцем географічного меридіана і північним напрямком магнітної стрілки.

333. Яке значення баричного ступеня на суші з абсолютними висотами до 1км ?

- а) 8 м/мм рт. ст.;
- б) 10 м/мм рт. ст.;

- в) 11 м/мм рт. ст. ;
- г) 12 м/мм рт. ст..

334. Де в атмосфері зосереджено найбільше озону ?

- а) у тропосфері;
- б) у стратосфері ;
- в) у мезосфері ;
- г) над Арктикою та Антарктикою.

335. Яка площа України в сучасних межах ?

- а) 350 тис. км² ;
- б) 405 тис. км² ;
- в) 604 тис. км² ;
- г) 710 тис. км² .

336. Яка протяжність державного кордону в Україні?

- а) 4 222 км ;
- б) 5 444 км ;
- в) 6 993 км. ;
- г) 8 456 км ;
- д) 9 101 км.

337. Яка правильна відповідь про тривалість полярної ночі ?

- а) в Арктиці вона триваліша ніж в Антарктиці;
- б) в Антарктиці вона триваліша ніж в Арктиці;
- в) в Арктиці й Антарктиці тривалість полярної ночі однакова.

338. Яке із плейстоценових зледенінь залишило найбільший слід в рельєфі України?

- а) окське;
- б) пізньовалдайське;
- в) осташківське;
- г) дніпровське .

339. Яка середньорічна температура поверхні нашої планети на початок ХХ1 століття ?

- а) 7,5°С ;
- б) 10,5°С;
- в) 15,5°С;
- г) 20,5°С.

340. Система вихідних положень (законів, правил) певної науки, що її приймають більшість учених як дещо дане, безсумнівне, що

не має сенсу на цей час далі обговорювати – це наступна дефініція :

- а) методологія;
- б) постулат;
- в) теза;
- г) парадигма.

341. Міра невизначеності, міра хаосу, поняття, що в термодинаміці визначає міру незворотного розсіювання енергії, називається ?

- а) ентропія ;
- б) дегенерація;
- в) деградація;
- г) атрофія.

342. Яка з екосистем найефективніше зв'язує CO₂ ?

- а) води Океану ;
- б) коралові рифи ;
- в) ліси ;
- г) посіви соняшника.

343. Щоб на місцевості за допомогою компаса правильно визначити сторони горизонту треба ...?

- а) мати якомога точніший компас (з найменшою ціною поділки на лімбі);
- б) визначити напрям на північ за Полярною зіркою ;
- в) знати величину магнітного схилення в даній місцевості;
- г) північний кінець стрілки компаса виставити на північ (на поділку 0°).

344. Яку кількість теплої води щосекунди Гольфстрім в середньому вносить в середню Атлантику?

- а) ≈ 17 млн. м³ ;
- б) ≈ 25 млн. м³ ;
- в) ≈ 70 млн. м³ ;
- г) ≈ 100 млн. м³ .

345. За якої температури вода в ГО вже не перебуває у рідкому стані ?

- а) $\leq 0^{\circ}\text{C}$;
- б) $> 100^{\circ}\text{C}$;
- в) $\geq 273,15^{\circ}\text{C}$;
- г) $> 374^{\circ}\text{C}$.

346. Захована теплота плавлення 1 г льоду температурою -1°C ?

- а) 1 кал/г ;
- б) 2 кал/г;
- в) 80 кал/г;
- г) 80,5 кал/г.

347. Захована теплота пароутворення ?

- а) 100 кал/г ;
- б) 101 кал/г;
- в) 374 кал/г;
- г) 540 кал/г.

348. Яку важливу роль для біосфери виконує озон (O₃) ?

- а) не пропускає до земної поверхні сонячне випромінювання довжиною хвилі 242 нм;
- б) не пропускає до земної поверхні ультрафіолет;
- в) озон в атмосфері виступає як «парниковий газ»;
- г) не пропускає до земної поверхні сонячне випромінювання довжиною хвилі більше як 420 нм

349. Який шкідливий для людей (радіоактивний) газ утворюється внаслідок природного розпаду урану-238 ?

- а) радій-226;
- б) йод-131;
- в) ксенон-133;
- г) радон-222.

350. Завдяки якій властивості вода стала універсальним розчинником ?

- а) тому, що вода рідина ;
- б) завдяки її високій теплоємності;
- в) завдяки її дипольності та здатності дисоціювати;
- г) завдяки здатності молекул води створювати «водневі» зв'язки.

351. Тривалість синодичного місяця?

- а) 27,3 доби;
- б) 29,5 доби;
- в) 30 діб;
- г) 30–31 доби.

352. Схема руху повітряних мас в циклоні ?

- а) повітря піднімаючись рухається проти годинникової стрілки;
- б) повітря опускаючись рухається проти годинникової стрілки;
- в) повітря піднімаючись рухається за годинниковою стрілкою;

г) повітря опускаючись рухається за годинниковою стрілкою.

353. Схема руху повітряних мас в антициклоні ?

а) повітря піднімаючись рухається проти годинникової стрілки;

б) повітря опускаючись рухається проти годинникової стрілки;

в) повітря піднімаючись рухається за годинниковою стрілкою;

г) повітря опускаючись рухається за годинниковою стрілкою.

354. Станом на 2010 р. найвищою будівлею у світі є Бурж Дубай (ОАЕ) - 828 м . Як далеко її вогні видно з Персидської затоки?

а) ~ 29 км;

б) ~ 90 км;

в) ~ 110 км;

г) ~ 152 км.

355. Скільки води приблизно випаровується із земної поверхні за рік?

а) 570 тис. км³

б) 114 тис. км³

в) 505 тис. км³

г) 570 млрд. м³

356. Яка кількість води у вигляді опадів випадає щорічно на сушу ?

а) 111 тис. км³

б) 74 тис. км³

в) 111 млрд. м³

г) 111 млрд. т.

357. Яку із землезнавчих парадигм найдоцільніше упроваджувати в життя ?

а) біоекологічну;

б) геоєкологічну;

в) соціоекологічну;

г) хорологічну.

358. Під кінець 20 ст. щорічно людство споживало енергії у вигляді викопних вуглеводів, що їх ГО накопичувала упродовж?

а) ~ 10 тис. років;

б) ~ 100 тис. років;

в) ~ 500 тис. років;

г) ~ 1 млн. років;

359. Якби не явище парникового ефекту, то температура земної поверхні становила б ?

- а) 0°C ;
- б) -35°C ;
- в) -15°C ;
- г) -23°C .

360. В тонні граніту міститься ~ 4 г урану-238; яка це кількість атомів даного радіонукліда?

- а) $\sim 1 \times 10^{22}$;
- б) $\sim 3 \times 10^7$;
- в) $\sim 24,1 \times 10^{23}$;
- г) $\sim 2,6 \times 10^{22}$.

361. Визначення «охорона природи» згідно прийнятого на 17 сесії Генасамблеї ООН ?

- а) – це збереження, відновлення, збагачення та раціональне використання природних ресурсів і збільшення їхньої продуктивності;
- б) – це охорона довкілля та збереження природного різноманіття;
- в) – це збереження, відновлення, збагачення та раціональне використання природних ресурсів;
- г) – це збереження природних ландшафтів та їх природного розмаїття.

362. В тонні чорнозему міститься ≈ 4 г калію-40, яка це кількість атомів даного радіоізоотопу?

- а) $\approx 6,02 \times 10^{22}$;
- б) $\approx 6,02 \times 10^{23}$;
- в) $\approx 24,1 \times 10^{23}$;
- г) $\approx 240,8 \times 10^{23}$;

363. Відомо, що вагітна жінка щодоби з їжею повинна отримувати 3,2 тис. ккал. Яка це кількість у перерахунку на мед (калорійність меду 310 ккал/100 г)?

- а) $\sim 0,01$ кг;
- б) $\sim 0,10$ кг;
- в) $\sim 0,99$ кг;
- г) $\sim 1,03$ кг.

364. Яка частка сонячної енергії потрапляє на земну поверхню?

- а) $0,5 \times 10^{17}$ Вт;
- б) $0,5 \times 10^9$ Вт;
- в) 5×10^{17} Вт;
- г) $1,4 \times 10^{21}$ Вт;

365. Скільки води випаровується з акваторії Океану за рік ?

- а) ≈ 456 тис. км³;
- б) ≈ 528 тис. км³;
- в) ≈ 114 тис. км³;
- г) ≈ 411 тис. км³.

366. Вкажіть межі помірного поясу освітлення у Північній півкулі?

- а) $23,5^\circ - 66,5^\circ$ пн.ш.;
- б) $40^\circ - 66,5^\circ$ пн.ш.;
- в) $40^\circ - 59^\circ$ пн.ш.;
- г) $35^\circ - 59^\circ$ пн.ш.

367. У підніжжя г. Говерла (720 м н.р.м.) за антициклонального типу погоди температура повітря 15°C . Яка температура повітря на вершині Говерли?

- а) $1,6^\circ\text{C}$;
- б) $6,3^\circ\text{C}$;
- в) $8,7^\circ\text{C}$;
- г) $10,3^\circ\text{C}$.

368. За якої швидкості вітру (м/с) й бальності хвилі (w) заходить в море небезпечно?

- а) $3 - 5$ м/с; $w \geq 3$;
- б) $5 - 8$ м/с; $w \geq 4$;
- в) $8 - 11$ м/с; $w = 4 - 5$;
- г) > 11 м/с; $w = \geq 5$.

369. Що таке “термінатор”?

- а) лінія на земній поверхні, що розділяє території поширення полярного дня (ночі) від решти територій;
- б) лінія, що обмежує затемнену частину земної поверхні під час повного затемнення Сонця.
- в) межа між освітленою Сонцем і темною частинами небесного тіла.

370. З якою максимальною силою діятимуть пориви вітру (20 м/с) на рекламний щит ?

- а) 5 кг/м²;
- б) 80 кг/м²;
- в) 100 кг/м²;
- г) 200 кг/м².

371. З якою приблизно силою тисне вода на кожен м² обшивки підводного човна, що знаходиться під водою на глибині 100 м ?

- а) 100 атм;
- б) 1 000 атм;
- в) 100 000 атм;
- г) 110 000 атм.

372. Показання барометра-анероїда біля підніжжя горба на Волинській височині 650, а на вершині – 645 мм рт. ст. Яка відносна висота горба?

- а) 5м;
- б) 25м;
- в) 55м;
- г) 60м.

373. Посухою у вегетаційний період вважається бездощів'я упродовж ?

- а) 15 діб;
- б) 25 діб;
- в) 30 діб;
- г) 45 діб.

374. Суховієм вважають вітер швидкістю (м/с -?), температурою (°С -?) та вологістю повітря (% -?):

- а) > 5 м/с; 20°С; ≤ 30%;
- б) > 5 м/с; 25°С; ≤ 50%;
- в) > 7 м/с; 25°С; ≤ 45%;
- г) > 7 м/с; 25°С; ≤ 50%.

375. На поле площею 1 га разом з хлористим калієм (мінеральним добривом) внесено 0,1 г радіоізоотопу калію-40; на це ж поле внаслідок катастрофи на ЧАЕС у 1986 році випало 0,1 мг стронцію-90; який із радіоізоотопів завдасть більше шкоди здоров'ю людей, у випадку споживання ними овочевої продукції з цього поля?

- а) калій-40;
- б) стронцій-90;
- в) іони хлору;
- г) обидва радіонукліди однаково шкідливі.

376. Українські Карпати – це гори ... ?

- а) низькі;
- б) середні;
- в) високі.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Атлас вчителя. – К., 2010.
2. Атлас. Загальна географія (6 кл.). – К.: ДНВП “Картографія”, 2010.
3. Багров М.В., Боков В.О., Черваньов І.Г. Землезнавство. – К.: Либідь, 2000.
4. Коротун І.М. Основи загального землезнавства. Навч. посібник. – Рівне: РДТУ, 1999. – 310с.
5. Кудло К.К. Лабораторные и практические занятия по землеведению и краеведению. – М.: Высшая школа. – 1985.
6. Мольчак Я.О., Ільїн Л.В. Загальне землезнавство. – Луцьк: “Вежа”, 1997. – 232с.
7. Національний атлас України. – К.: ДНВП „Картографія”, 2008. – 328 с.
8. Олійник Я.Б., Федорищак Р.П., Шищенко П.Г. Загальне землезнавство: Навч. посіб. – К.: Знання-Прес, 2008. – 342 с.
9. Савчук Р.І. Загальне землезнавство. – Рівне: Ліста, 1998. – 260 с.
10. Савчук Р.І. Загальне землезнавство з основами краєзнавства. Практикум: навчальний посібник. – Суми: Університетська книга, 2009. – 185 с.
11. Федорищак Р.П. Загальне землезнавство. – К.: Вища шк., 1995. – 260 с.

Додаткова література

1. Геренчук К.И., Боков В.А., Черванев И.Г. Общее землеведение. – М: Высшая школа, 1984. – 255 с.
2. Медина В.С. Основи загального землезнавства. – Київ.: Вища школа, 1974.
3. Мельнічук М.М., Білецький Ю.В. Загальне землезнавство: Методичні рекомендації до практичних занять для студентів географічного факультету напряму підготовки 6.040104 – “Географія”. – Луцьк, 2010. – 112 с.
4. Мельнічук М.М., Білецький Ю.В. Робочий зошит для вивчення номенклатури з курсу “Загальне землезнавство” для студентів географічного факультету. – Луцьк, 2011. – 47 с.
5. Мельчаков Л.Ф. Общее землеведение с основами краеведения. – М.: Просвещение, 1981.
6. Мильков Ф.Н. Общее землеведение. – М: Высшая школа, 1990. – 336 с.
7. Ратобильский Н.С. Практические занятия по землеведению и краеведению. – М.: Высшая школа, 1978.
8. Ратобильский Н.С., Лярский П.А. Общее землеведение и краеведение. – М.: Высшая школа, 1985.

Додатки

Загальні відомості про Землю

Середня відстань від Землі до Сонця	149 597 870 км
Час повного оберту Землі навколо своєї осі (зоряна доба)	23 г 56 хв. 4,09 с.
Період обертання Землі навколо Сонця (тропічний рік)	365,25 діб
Середня швидкість руху Землі навколо орбіти	29,76 км / с.
<i>Розміри земного еліпсоїда (за Ф.Н. Красовським):</i>	
Велика піввісь (екваторіальний радіус)	6378,2 км
Мала піввісь (полярний радіус)	6356,9 км
Середній радіус Землі, який приймається за кулю	6371,2 км
Довжина меридіану	40 008,6 км
Довжина екватора	40 075,7 км
Довжина дуги 1° меридіану на широті 0°	110,6 км
Довжина дуги 1° меридіану на широті 45°	111,1 км
Довжина дуги 1° меридіану на широті 90°	111,7 км
Поверхня Землі	510,1 млн. км ²
Середня висота суходолу над рівнем океану	875 м
Середня глибина Світового океану	3800 м

Географічна номенклатура ЄВРАЗІЯ

Загальні відомості:

Площа (разом з островами)	54 870 тис. км ²
Площа островів	2730 тис. км ²
Довжина берегової лінії	100 тис. км
Середня висота над рівнем моря	675 м
Найбільша висота над рівнем моря – г. Джомолунгма (Еверест)	8848 м
Найменша висота над рівнем моря – рівень Мертвого моря	-400 м
Крайня північна точка материка – мис Челюскін	77° 43' пн. ш. 104° 18' сх. д.
Крайня південна точка материка – мис Піай	1° 16' пн. ш. 130° 30' сх. д.
Крайня східна точка материка – мис Дежнева	66° 05' пн. ш. 169° 40' зх. д.
Крайня західна точка материка – мис Рока	38° 47' пн. ш. 9° 34' зх. д.
Додатково для Європи: Нордкін Маррокі для Азії – Баба Лопатка	71° 08' пн. ш. 36° 00' пн. ш. 26° 10' сх. д.
<p>Межі Євразії: Берінгова протока (з Америкою); Тиморське море; Арафурське море (з Австралією); Аденська протока; протока Баб-Ель-Мандебська; Червоне море; Суецький канал; Середземне море; Гібралтарська протока (з Африкою).</p> <p>Межі Європи та Азії: Уральські гори (Східне підніжжя); р. Емба; Каспійське море (півн. узбережжя); Кумо-Маницька западина; Азовське море; Керченська протока; Чорне море; Протока Босфор; Мармурове море; Протока Дарданели; Егейське море.</p>	
Найбільша річка – Янцзи	5800 км
Найбільше озеро площа – Каспійське море:	371 тис. км ²
Найбільший острів – Калімантан: площа	736,7 тис. км ²
Найглибше озеро глибина – Байкал: найбільша	1620 м
Найбільший вулкан – Ключевська Сопка на Камчатці	4750 м
Найбільша за площею країна – Росія	17075,4 тис. км ²
Найменша за площею країна – Ватикан	0,0004 тис. км ²

ЄВРОПА

Миси: Канін Ніс, Маррокі, Нордкап, Нордкін, Рока, Сарич, Спартівенто, Тарханкут, Тенарон, Фіністерре.

Півострови: Апеннінський, Балканський, Бретань, Канін, Керченський, Кольський, Корнуелл, Котантен, Кримський, Пелопоннес, Піренейський, Скандінавський, Таманський, Ютландія.

Острови: Азорські, Аландські, Балеарські, Борнхольм, Вайгач, Великобританія, Медвежий, Гебрідські, Готланд, Еланд, Зеландія, Земля Франца Йосифа, Ірландія, Ісландія, Кіпр, Колгуев, Корсіка, Кріт, Мальта, Нова Земля, Оркнейські, Родос, Сардинія, Сіцилія, Фарерські, Шетландські, Шпіцберген, Ян-Майєн.

Річки: Везер, Вісла (Буг, Сан), Волга (Кама, Біла, Вятка, Чусова, Ока, Москва), Волхов, Гаронна, Гвадалквівір, Гвадіана, Дніпро (Десна, Сейм, Сож, Прип'ять, Псел), Дністер, Дон (Сіверський Донець, Хопер), Дору [Дуеро], Дунай (Драва, Морава, Прут, Сава, Тиса), Західна Двіна, Кубань, Кума, Луара, Мезень, Нарва, Нева, Німан, Одер (Одра), Печора, Південний Буг, Північна Двіна, По, Рейн, Рона, Свір, Сена, Тахо [Тежу], Темза, Терек, Тібр, Урал, Шексна, Ебро, Ельба.

Озера: Балатон, Баскунчак, Біле, Боденське, Венерн, Веттерн, Вигозеро, Гарда, Женевське, Ільмень, Імандра, Комо, Кубенське, Лаго-Маджоре, Ладозьке, Меларен, Онезьке, Преспа, Сайма, Сегозеро, Селігер, Чудське, Ельтон.

Водосховища: Волгоградське, Камське, Каховське, Київське, Кременчуцьке, Куйбишевське (Волзьке ім. Леніна), Ниж. Новгородське, Рибінське, Цимлянське.

Гори: Альпи, Апенніни, Арденни, Вогези, Дінари, Карпати, Кембрійські, Кримські, Пеннінські, Піренеї, Рейнські Сланцеві, Рудні, Скандінавські, Стара Планіна, Судети, Тюрінгенський Ліс, Уральські, Хібіни, Шварцвальд.

Нагір'я: Центральний масив, Шотландське.

Вершини: Говерла, Монблан, Монте-Роза.

Рівини: Східно-Європейська

Низовини: Великопольська, Нижньодунайська, Оксько-Донська, Паданська, Паризький Басейн, Північно-Німецька, Поліська, Придніпровська, Прикаспійська, Причорноморська, Середньодунайська.

Височини: Валдайська, Волинська, Московська, Нормандська, Північні Ували, Придніпровська, Приволзька, Подільська, Смоленська, Середньоросійська.

Плато: Уфімське.

Кряжі: Донецький, Тіманський.

АЗІЯ

Миси: Аніва, Дежнева, Кумарі (Комарін), Камау, Крільйон, Лопатка, Піай, Терпіння, Челюскін.

Півострови: Аравійський, Апшеронський, Гиданський, Індокитай, Індостан, Камчатка, Корея, Красноводський, Ляодунський, Малакка, Мала Азія, Мангішлак, Сінайський, Таймир, Чукотський, Шаньдунський, Ямал.

Острови: Андаманські, Великі Зондські (Калімантан, Суматра, Сулавесі, Ява), Врангеля, Командорські, Курильські, Лаккадівські, Малі Зондські (Балі, Сумбава, Сумба, Тімор, Флорес), Мальдівські, Мінданао, Нікобарські, Новосибірські (Котельний, Новий Сибір, Де-Лонга), Ляховські (Великий Ляховський, Малий Ляховський), Північна Земля, (Більшовик, Комсомолец, Жовтневої Революції, Піонер), Сахалін, Тайвань, Філіппінські, Хайнань, Цусіма, Шантарські, Шрі-Ланка, Японські (Кюсю, Сікоку, Хоккайдо, Хонсю [Хондо], Рюкю).

Річки: Амур (Шилка, Аргунь, Зея, Бурея, Сунгарі, Уссурі), Амудар'я (Вахш, Пяндж), Анадир, Брахмапутра, Ганг, Євфрат, Єнісей (Ангара, Нижня Тунгуска, Підкам'яна Тунгуска, Зеравшан), Ілі, Інд, Індігирка, Іраваді, Колима, Кура, Аракс, Лена (Алдан, Вілюй, Вітім, Ольокма), Меконг, Оленьок, Об (Бія, Катунь, Іртиш, Тобол), Ріоні, Сіцзян, Сирдар'я (Карадар'я, Нарин), Тарім, Тігр, Хатанга, Хуанхе, Чу, Яна, Янцзи.

Озера: Алаколь, Аральське, Байкал, Балхаш, Ван, Зайсан, Іссик-Куль, Каспійське, Кукунор, Лобнор, Мертве, Резайє (Урмія), Севан, Таймир, Телецьке, Тенгіз, Ханка, Чани.

Водосховища: Братське, Бухтарминське, Зейське, Красноярське, Мінгечаурське, Нурекське.

Гори: Алтай, Гати [Західні і Східні], Гімалаї, Гіндукуш, Загрос, Кавказькі, Каракорум, Копетдаг, Куньлунь (Наньшань), Памір, Понтійські, Саяни, Тянь-Шань, Ельбрус.

Нагір'я: Вірменське, Іранське, Корякське, Тібет.

Хребти: Великий Кавказ, Великий Хінган, Верхоянський, Джугджур, Західний Саян, Серединний, Сіхоте-Алінь, Становий, Східний Саян, Черського, Яблоновий.

Вершини: Белуха, Годвін Дустен, Даулігірі, Джомолунгма [Еверест], Кінчинджунга, Комунізму, Леніна, Перемоги, Тірічмір, Улугмузтаг, Хан-Тенгірі, Чонг-Карликтаг.

Плоскогір'я: Гобі, Декан, Середньосибірське.

Рівнини: Велика Китайська, Західно-Сибірська, Туранська.

Низовини: Західно-Сибірська [північна частина рівнини], Індо-Гангська, Месопотамська, Туранська.

Плато: Путорана, Устюрт.

Кряжі: Єнісейський.

АФРИКА

Загальні відомості:

Площа (разом з островами)	30 319 тис км ²
Площа островів	1100 тис. км ²
Довжина берегової лінії	30 500 км
Середня висота над рівнем моря	750 м
Найбільша висота над рівнем моря (вулкан Кіліманджаро)	5895 м
Найменша висота над рівнем моря (рівень оз. Ассаль)	-153 м
Крайня північна точка материка – мис Ель-Аб'яд	37°20' пн.ш. 9°51'сх.д.
Крайня південна точка материка – мис Голковий	34°52' пд.ш. 19°59'зх.д.
Крайня західна точка материка – мис Альмаді	14°45'пн.ш. 17°32'зх.д.
Крайня східна точка материка – мис Рас-Гафун	10°26'пн.ш. 51°23'сх.д.
Межі: Гібралтар; Середземне море (з Європою); Суецький канал; Червоне море; Баб-Ель-Мандебська протока; Аденська затока (з Азією).	
Найбільша річка – Ніл з Кагерою	6671 км
Найбільше озеро – Вікторія : площа	69 тис. км ²
Найвища вершина – Кенія: висота над рівнем моря	5199 м
Найвищий вулкан – Кіліманджаро (в Танзанії) : висота над рівнем моря	5895 м
Найбільший острів – Мадагаскар : площа	589,8 тис. км ²
Найбільша за площею країна – Судан	2506 тис. км ²
Найменша за площею країна – Сейшельські острови	0,4 тис км ²

Миси: Альмаді, Гвардафуй, Голковий, Доброї Надії, Ель-Аб'яд, Зелений, Кап-Блан, Рас-Гафун.

Півострови: Сомалі.

Острови: Амірантські, Вознесіння, Занзібар, Зеленого Мису, Канарські, Коморські, Мадагаскар, Мадейра, Маскаренські, Святої Єлени, Сейшельські.

Річки: Замбезі, Конго (Ква [Касаї], Убангі), Лімпопо, Нігер, Ніл, Оранжева, Сенегал.

Озера: Альберт, Вікторія, Едуард, Ківу, Мверу, Ньяса, Рудольф, Тана, Танганьїка, Чад.

Водосховища: Асуанське, Каріба (р.Замбезі), Оуен-Фалс (Вікторія).

Гори: Атлас, Драконові, Камерун, Капські, Кенія, Кіліманджаро.

Нагір'я: Абіссінське, Ахаггар, Тібесті, Ефіопське.

Плоскогір'я: Східно-Африканське, Катанга.

ПІВНІЧНА АМЕРИКА

Загальні відомості:

Площа (разом з островами)	24 247 тис. км ²
Площа островів	3890 тис. км ²
Довжина берегової лінії	60 тис. Км
Середня висота над рівнем моря	720 м
Найбільша висота над рівнем моря (м. Мак-Кінлі)	6194 м
Найменша висота над рівнем моря (долина Смерті)	85 м
Крайня північна точка материка – мис Мерчисон	71° 51' пн. ш. 94° 45' зх. д.
Крайня південна точка материка – мис Мар'ято	7° 12' пн. ш. 80° 52' зх. д.
Крайня східна точка материка – мис Сент-Чарльз	52° 24' пн .ш. 55° 40' зх. д.
Крайня західна точка материка – мис Принца Уельського	65° 35' пн. ш. 168° 00'зх. д
Межі:	
1. Панамський перешийок (з Пд. Америкою), 2. Берінгова протока (з Азією).	
Найбільша річка – Міссісіпі (з Міссурі)	5971 км
Найбільше озеро – Верхнє: площа	82 400 км
Найбільший вулкан – Орїсаба (в Мексиці): висота над рівнем моря	5700 м
Найбільший острів біля берегів материка – Гренландія :площа	2176 тис. км
Найбільша за площею країна Канада	– 9976 тис. км ²
Найменша за площею країна Ангілья (Брит.)	– 0,09 тис. км ²

Миси: Барроу, Мар'ято, Морріс-Джесеп, Принца Уельського, Сент-Чарльз, Фарвель.

Півострови: Аляска, Бутія, Каліфорнія, Кенай, Лабрадор, Мелвілл, Нова Шотландія, Сьюард, Флоріда, Юкатан.

Острови: Алеутські, Багамські, Банкс, Баффінова Земля, Бермудські, Великі Антільські (Гаїті, Куба, Пуерто-Ріко, Ямайка), Ванкувер, Вікторія, Гренландія, Елсмір, Земля Олександра, Кадьяк, Королеви Єлизавети, Малі Антільські (Гваделупа, Домініка, Мартініка), Ньюфаундленд, Паррі.

Річки: Атабаска, Колорадо, Колумбія, Фрейзер, Маккензі, Міссісіпі (Арканзас, Міссурі, Огайо), Ріо-Гранде, Саскачеван, Святого Лаврентія, Юкон.

Озера: Атабаска, Велике Ведмеже, Велике Невільниче, Велике Солоне, Верхнє, Вінніпег, Вінніпегосіс, Гурон, Мічіган, Нікарагуа, Онтаріо, Ері.

Водосховища: Гаррісон (р. Місуррі), Манікуаган (р. Манікуаган), Мід (р. Колорадо).

Гори: Аппалачі, Каскадні, Кордильєри, Склеясті, Сьєрра-Невада.

Хребти: Аляскінський, Брукса, Береговий.

Плоскогір'я: Колорадо, Мексіканське, Великий Басейн.

Рівнини: Великі, Центральні.

Низовини: Міссісіпська.

Найвищі вершини, піки: Мак-Кінлі, Святого Іллі.

ПІВДЕННА АМЕРИКА

Загальні відомості:

Площа (разом з островами)	17 834 тис. км ²
Площа островів	150 тис. км ²
Довжина берегової лінії	Близько 26 тис. км
Середня висота над рівнем моря	580 м
Найбільша висота над рівнем моря (г. Аконкагуа)	6960 м
Найменша висота над рівнем моря (п-ов Вальдес)	40 м
Крайня північна точка материка – мис Гальїнас	12° 25' пн.ш. 71°36' зх.д
Крайня південна точка материка – мис Фроуерд	53° 54' пд.ш. 71°18' зх.д.
Крайня східна точка материка – мис Кабу- Бранку	7°09' пн.ш. 34°46' зх.д.
Крайня західна точка материка – мис Паріньяс	4°45' пн.ш. 81°20'зх.д.
<i>Межі:</i>	
1. Панамський перешийок (з Пн. Америкою),	
2. Протока Дрейка (з Антарктидою).	
Найбільша річка –А мазонка з Мараньоном	6437 км
Найбільше озеро –Маракайбо : площа	13,3 тис. км ²
Найбільший острів біля берегів материка – Вогняна Земля: площа	48 тис. км ²
Найвищий вулкан – Льюльяйльєка : висота над рівнем моря	6723 м
Найбільша за площею країна – Бразилія	8512 тис. км ²
Найменша за площею країна – Фолклендські (Мальвінські) острови	12 тис. км ²

Миси: Гальїнас, Горн, Кабу-Бранку, Паріньяс, Фроуерд.

Острови: Галапагос, Вогняна Земля, Трінідад, Фолклендські, Хуан-Фернандес (Масс-Афуера, Масс-а-Тьєрра).

Річки: Амазонка (Мадейра, Ріу-Негру), Магдалена, Оріноко, Паран, Парагвай, Ріо-Негро, Сан-Франсіску, Уругвай.

Озера: Маракайбо, Поопо, Тітікака.

Водосховища: Ель-Мактеко (Венесуела).

Гори: Анди, Центральні, Сьєрра-де-Мар.

Нагір'я: Бразильське.

Плоскогір'я: Гвіанське.

Плато: Патагонське.

Рівнини: Центральні.

Низовини: Амазонська, Ла-Платська, Орінокська.

АВСТРАЛІЯ ТА ОКЕАНІЯ

Загальні відомості:

Площа Австралії і Океанії	8511 тис.км ²
Площа материка Австралія	7687 тис.км ²
Довжина берегової лінії Австралії	19 700 км
Середня висота над рівнем моря	350 м
Найбільша висота материка над рівнем моря (м. Косцюшко)	2228 м
Найменша висота над рівнем моря (рівень оз. Ейр)	-16 м
Крайня північна точка материка – мис Йорк	10°41' пд.ш. 142°32' сх.д.
Крайня південна точка материка – мис Південно-Східний	26°09' пд.ш. 146°25' сх. д.
Крайня східна точка материка – мис Байрон	28°38' пд.ш. 153°39' сх.д.
Крайня західна точка материка – мис Стіп-Пойнт	26°09' пд.ш. 113°05' сх.д.
<i>Межі:</i>	
Від азійських (В. Зондських) островів відділяється Тиморським і Арафурським морями.	
Найбільша річка – Муррей з Дарлінгом	3750 км
Найбільше озеро – Ейр : площа	15 тис. км ²
Найбільший острів – Нова Гвінея: площа	829,3 тис. км ²
Найвища вершина – Джая (на о. Нова – Гвінея) : висота над рівнем моря	5029 м
Найвищий вулкан – Мауна-Лоа (на о. Гаваї) : висота над рівнем моря	4170 м
Найбільша за площею в Австралії та Океанії країна – Австралія (Австралійський Союз)	7687 тис. км ²
Найменша за площею країна – атол Джонстон (США)	0,001 тис. км ²

Миси: Байрон, Йорк, Натураліста, Південний, Південно-Східний, Північно-Західний, Стіп-Пойнт.

Півострови: Арнемленд, Кейп-Йорк.

Острови: Гавайські, Каролінські, Кермандек, Маріанські, Маркізькі, Маршаллові, Молуккські, Нова Гвінея, Нові Гебриди, Нова Зеландія, Північний, Південний, Нова Каледонія, Самоа, Соломонові, Тасманія, Тонга, Туамоту, Росіян, Фіджі.

Річки: Дарлінг, Муррей.

Озера: Ейр.

Гори: Східно-Австралійські, Австралійські Альпи, Голубі.

Хребти: Великий Вододільний.

Плоскогір'я: Західно-Австралійське.

Плато: Барклі.

Найвищі вершини: Косцюшко.

Рівнини: Західно-Австралійська.

Низовини: Центральна.

АНТАРКТИДА

Загальні відомості:

Площа (разом з островами і шельфовими льодовиками)	14 110 тис. км ²
Площа островів	22 тис. км ²
Площа шельфових льодовиків	1582 тис. км ²
Довжина берегової лінії	30 тис км ²
Середня висота Антарктиди з шельфовими льодовиками над рівнем моря	2040 м
Найбільша висота над рівнем моря (масив Вінсон)	5140 м
Крайня північна точка материка (Антарктичний п-ов)	63°13' пд.ш. 57°17' зх.д

Півострови: Антарктичний, Земля Грейама, Земля Вікторії.

Острови: Петра I, Південна Георгія, Південні Оркнейські, Південні Сандвічеві, Південні Шетландські, Тристан-да-Кунья.

ОКЕАНИ

Північний Льодовитий океан

Моря: Баренцове, Баффіна, Біле, Бофорта, Гренландське, Карське, Лаптевих, Норвезьке, Східно-Сибірське, Чукотське.

Затоки: Байдарацька Губа, Варангер-фіорд, Вест-фіорд, Гудзонова, Гіданська губа, Двінська губа, Енісейська губа, Кандалакська губа, Мезенська губа, Обська губа, Оленьокська губа, Онезька губа, Печорська губа, Тазовська губа, Таймирська, Хатангська, Чаунська губа, Чошська губа, Янська.

Протоки: Вількіцького, Горло Білого моря, Гудзонова, Дмитра Лаптева, Карські Ворота, Лонга, Мак-Клур, Маточкін Шар, Мелвілл, Саннікова, Шокальського, Югорський Шар.

Рельєф дна

Хребти: Ломоносова, Менделєєва.

Атлантичний океан

Моря: Адріатичне, Азовське, Балтійське, Егейське, Іонічне, Ірландське, Карибське, Лігурійське, Мармурове, Саргасове, Північне, Середземне, Тірренське, Уедделла, Чорне.

Затоки: Біскайська, Ботнічна, Брістольська, Венесуельська, Венеціанська, Габес, Гвінейська, Гондураська, Дар'єнська, Кадіська, Каркінітська, Кампече, Ліонська, Ла-Плата, Мексиканська, Москітос, Фанді, Ризька, Сан-Матіас, Сан-Хорхе, Святого Лаврентія, Таранто, Фінська.

Протоки: Боніфачо, Босфор, Великий Бельт, Гібралтарська, Дарданелли, Датська, Дрейка, Ересунн (Зунд), Кабота, Каттегат, Керченська, Ла-Манш, Малий Бельт, Мальтійська, Мессінська, Отранто, Па-де-Кале, Скагеррак, Туніська, Флоридська, Юкатанська.

Рельєф дна

Хребти: Серединноатлантичний.

Індійський океан

Моря: Андаманське, Аравійське, Арафурське, Тиморське, Червоне.

Затоки: Аденська, Бенгальська, Велика Австралійська, Карпентарія, Кач, Манарська, Оманська, Персидська, Спенсер.

Протоки: Баб-ель-Мандебська, Мозамбіцька, Ормузька, Полкська.

Рельєф дна

Хребти: Аравійсько-Індо-океанський, Центральньо-Індо-океанський.

Тихий океан

Моря: Банда, Беллінсгаузена, Берінгове, Жовте, Коралове, Молуккське, Охотське, Південно-Китайське, Росса, Сулу, Східно-Китайське, Східно-Сибірське, Сулавесі, Тасманове, Філіппінське, Флорес, Яванське, Японське.

Затоки: Аляска, Анадирська, Аніва, Бакбо (Тонкінська), Брістольська, Бохайвань, Гижигінська губа, Західно-Корейська, Каліфорнійська, Карагінська, Кроноцька, Кука, Петра Великого, Пенжинська губа, Сіамська, Східно-Корейська, Терпіння, Шеліхова.

Протоки: Басова, Берінгова, Зондська, Камчатська, Карімата, Корейська, Лаперуза, Малаккська, Магелланова, Макассарська, Невельського, Тайванська, Татарська, Торресова, Цугару (Сангарська)

Рельєф дна

Гори: Австрало-Антарктично-Південно-Тихоокеанське підняття, Східно-Тихоокеанське підняття.

Жолоби: Алеутський, Кермадек, Курило-Камчацький, Маріанський, Тонга, Яванський, Японський.

ТИПОВІ ПЛАНИ-ХАРАКТЕРИСТИКИ

ПЛАНИ-ХАРАКТЕРИСТИКИ ОКЕАНІВ ТА ЙОГО СКЛАДОВИХ

Типовий план характеристики океану

1. Географічне положення (між якими материками розташований), розміри (протяжність з півночі на південь та із заходу на схід у градусах та кілометрах).

2. Особливості рельєфу дна (у якій частині). Найбільші глибини. Характер берегів.

3. Острови та архіпелаги (їхнє походження).

4. У якій частині та які має океанічні течії?

5. Які утворює моря і великі затоки?

6. Характеристика вод (солоність, температурний та льодовий режим, їх зміна з глибиною та в різних частинах).

7. Які великі річки впадають в океан?

8. Вплив материків на природу океану в прибережній частині. Вплив океану на природу узбережжя материків.

9. Господарське використання.

10. Вплив діяльності людини на природу океану. Екологічні проблеми.

Типовий план характеристики океанічної течії

1. У якому океані, у якій його частині утворюється?

2. Біля берегів яких материків проходить?

3. У якому напрямку тече?

4. Тепла чи холодна?

5. Ширина потоку.

6. Швидкість течії.

Типовий план характеристики океанічної западини

1. У якому океані розташована?

2. У якій його частині?

3. У якому напрямку простягнулася?

4. На скільки кілометрів?

5. Яка її найбільша глибина?

Типовий план характеристики моря

1. Географічне положення (відносно екватора, полюсів; частиною якого океану є; береги яких материків омиває, окраїнне чи внутрішнє).

2. Розміри та обриси. Острови й півострови, затоки і протоки. Як з'єднується з океаном (через які протоки, інші моря).

3. Середня та найбільша глибини.
4. Походження морської котловини (геосинклінальна область, платформна). Рельєф дна. Характер берегів (крутизна) та берегової лінії (звивистість).
5. Характеристика вод (солоність, температурний та льодовий режими, їх зміна з глибиною і в різних частинах).
6. Рух води (течії, припливи та відпливи).
7. Життя в морі (рослинність і тваринний світ), його залежність від умов неживої природи – клімату, характеристики вод і їхнього руху тощо).
8. Господарська оцінка і використання.
9. Екологічні проблеми та шляхи їх вирішення.

Комплексна характеристика океану

1. Географічне положення:
 - а) межі океану;
 - б) положення океану щодо екватора та найбільша його протяжність із півночі на південь, у яких географічних поясах і півкулях розташований;
 - в) материки, які океан омиває;
 - г) найбільші окраїнні та внутрішні моря й затоки, характер морських течій (теплі, холодні) океану;
 - д) найважливіші шляхи сполучення через океан між окремими материками і країнами.
2. Особливості будови дна (жолоби, котловини, хребти), їх розташування. Острови (походження). Середня та найбільша глибини.
3. Характеристика вод:
 - а) типи водних мас;
 - б) солоність;
 - в) температурний та льодовий режими;
 - г) рух води (течії, припливи і відпливи),
4. Життя в океані (рослинність і тваринний світ).
5. Господарська оцінка ресурсів (біологічних, мінеральних), їх використання. Морські шляхи.
6. Екологічні проблеми та шляхи їх вирішення.

ПЛАНИ-ХАРАКТЕРИСТИКИ ВОДНИХ ОБ'ЄКТІВ СУХОДОЛУ

Типовий план характеристики водоспаду

1. Географічне положення (на якому материку).
2. Координати.
3. На якій річці, у якій її частині?
4. Висота падіння.

Типовий план характеристики озера

1. Місцезнаходження (материк, його частина, країна).
2. Які форми рельєфу його оточують?
3. Форма та розміри озера.
4. Глибина.
5. Походження озерної улоговини.
6. Характер берегів (гористі, рівнинні).
7. Які річки впадають в озеро, які витікають з нього?
8. Солоність озера.
9. Господарське використання.
10. Екологічні проблеми.

Типовий план характеристики річки.

1. До басейну якого моря, океану чи іншої ріки належить дана річка.
2. Загальна довжина, площа водозбору.
3. Де бере початок, які фізико-географічні одиниці перетинає.
4. Падіння і похил річки.
5. Характер течії і робота річки у верхній, середній і нижній течіях.
6. Живлення і режим річки, фактори, що їх обумовлюють.
7. Найбільші праві і ліві притоки.
8. Країни, через які протікає річка, найбільші міста на її берегах.
9. Господарське використання та проблеми, що пов'язані з ними.
10. Заходи щодо охорони річки.

ПЛАНИ-ХАРАКТЕРИСТИКИ ГЕОГРАФІЧНОГО ПОЛОЖЕННЯ ТА КОМПОНЕНТІВ ПРИРОДИ МАТЕРИКА

Типовий план географічного положення материка.

1. Положення щодо екватора, нульового меридіана, інших характерних ліній градусної сітки (тропіків чи полярних кіл);
2. Крайні точки материка та їх географічні координати;
3. Приблизна протяжність материка в меридіональному і широтному напрямках;
4. Положення щодо інших материків, океанів, морів;
5. Положення материка в кліматичних поясах.

Типовий план характеристики рельєфу материка

1. Висоти переважаючі та максимальні.
2. Взаємне розташування великих форм рельєфу та зв'язок форм рельєфу із будовою земної кори.

3. Роль внутрішніх та зовнішніх процесів у розвитку рельєфу материка. Сейсмічні райони. Вулкани.

4. Характеристика великих форм рельєфу – низовин, гір, плоскогір'їв за картою. Напрямок гірських систем та значення такого розташування для особливостей клімату.

Типовий план характеристики гірської системи материка

1. Географічне положення в межах материка чи його регіону.
2. Напрямок простягання хребтів, розміри системи.
3. Складові частини системи.
4. Середні висоти, найвищі точки.
5. Кліматичні умови.
6. Закономірності зміни ґрунтового-рослинного покриву, висотна поясиність.
7. Господарське використання.
8. Охорона природних комплексів.

Типовий план характеристики рівнини материка

1. Географічне положення (на якому материк, у якій його частині розташована). Положення відносно інших географічних об'єктів (гір, річок, морів, океанів).

2. Найбільша протяжність з півночі на південь та із заходу на схід у градусах і кілометрах.

3. Абсолютна висота.
4. Які річки перетинають рівнину?
5. Визначить за напрямом річки, у яку сторону має похил рівнина.
6. Які озера на ній знаходяться?
7. Чи є на рівнині болота, піски?

Типовий план характеристики клімату материка

1. Оцінка впливу на клімат географічного положення – географічна широта, віддаленість центральних частин материка від океанів, вплив прибережних течій; рельєфу розташування гірських систем, висоти гір, плоскогір'їв.

2. Розподіл атмосферного тиску та вітрів за сезонами року.

3. Закономірності розподілу температур (напрямок ізотерм) січня, липня. Їх пояснення.

4. Закономірності розподілу річної кількості опадів, з урахуванням розподілу тиску, панівних вітрів та рельєфу.

5. Кліматичні пояси та області. Характеристика особливостей клімату кожного з них (типи повітряних мас за сезонами, річний хід температури та опадів).

6. Взаємодія клімату з іншими компонентами природи – вплив на формування рельєфу, ґрунтів, рослинності. Залежність клімату від рельєфу, рослинного покриву.

7. Характерні особливості клімату материка, що вивчається, порівняно з іншими материками.

Типовий план характеристики внутрішніх вод материка

1. Густота річкової мережі та її розподіл на території материка (врахувати рельєф і клімат окремих частин материка).

2. Основні басейни. Великі річки, їх характеристика.

3. Режим річок у окремих частинах материка.

4. У яких частинах материка є озера, чим це пояснюється? Характеристика великих озер.

5. Підземні води, болота, льодовики, штучні водойми та канали.

6. Взаємодія внутрішніх вод з іншими компонентами природного середовища – залежність їх від порід, які складають поверхню, рельєфу, клімату; їхній вплив на формування рельєфу, клімату.

Комплексна характеристика природних зон материка

1. Які природні зони розташовані на материках, чим пояснюється наявність цих зон?

2. Особливості розташування зон. Як проходять їхні кордони (щодо паралелей, ізотерм, кордонів кліматичних поясів)?

3. Для кожної зони:

а) які тили рослинного покриву розповсюджені;

б) якими кліматичними особливостями – температура, опади, їх розподіл протягом року – пояснюється переважання саме такого типу рослинного покриву; характерні рослини;

в) які типи ґрунтів відповідають даному типу рослинного покриву, які особливості клімату та рослинності сприяють утворенню такого типу ґрунтів;

г) особливості органічного світу материка, пов'язані з історією його розвитку та географічним положенням (близькість або ізолюваність) стосовно інших материків.

Типовий план характеристики материка.

1. Фізико географічне положення материка. Океани та моря, що омивають його, розчленованість берегової лінії.

2. Коротка історія досліджень.

3. Тектонічна будова, рельєф і корисні копалини.

4. Клімат.

5. Внутрішні води

6. Характеристика природних зон.

7. Антропогенні природні комплекси, охорона природних ландшафтів.

8. Населення і країни.

ПЛАНИ-ХАРАКТЕРИСТИКИ ІНШИХ ОБ'ЄКТІВ ТА ПРИРОДНИХ КОМПОНЕНТІВ

План характеристики клімату

1. Чинники кліматотворення:
 - а) сонячна радіація;
 - б) циркуляція атмосфери;
 - в) підстилаюча поверхня.
2. Елементи клімату:
 - а) температура повітря;
 - б) атмосферні опади;
 - в) зволоженість;
 - г) вітровий режим.
3. Сезонні особливості клімату.
4. Неприятливі (стихійні) погодно-кліматичні явища.
5. Кліматичні ресурси.
6. Кліматичне й агрокліматичне районування.
7. Зміни клімату.

План опису природної зони

1. Загальні відомості й географічне положення (між якими широтами і в якому напрямі простягається, яку частину материка або країни займає; пояснити зумовленість проходження меж – північних, південних, західних і східних).

2. Клімат (показники сумарної сонячної радіації, середньої температури січня та липня, середньорічної суми атмосферних опадів та особливості їх розподілу за сезонами, коефіцієнт зволоження, кліматична зона);

3. Внутрішні воли (густота річкової мережі, структура водного живлення і режим стоку річок, інші внутрішні води);

4. Ґрунти (назви найпоширеніших ґрунтів, їхня родючість);

5. Рослинність (зональні типи рослинності, відсоток лісистості). Характерні види рослин, їх пристосування до умов навколишнього середовища. Співвідношення між основними типами ґрунтів і рослинності;

6. Характерні види тварин, їх пристосування до умов середовища. Рослини і тварини, що занесені до „Червоної книги”.

7. Неприятливі фізико-географічні процеси.

8. Зональні типи ландшафтів; внутрішні відмінності.

9. Господарське використання (розораність у відсотках; головні сільськогосподарські культури; екологічні проблеми природокористування).

10. Природоохоронні заходи. Головні об'єкти природно-заповідного фонду зони.

Комплексна характеристика території

1. Географічне положення.

2. Рельєф. Основні форми рельєфу, їх розташування, зв'язок із будовою земної кори.

3. Клімат. Середні температури січня, липня. Середньорічна кількість опадів. Розподіл опадів за сезонами.

4. Внутрішні роди. Характер течії та режим річок. Озера.

5. Ґрунти,

6. Рослинність.

7. Тваринний світ.

8. Діяльність людини.

Фізико-географічна характеристика, оцінка природних умов і ресурсів території

1. Геологічна будова і рельєф, їхній вплив на різні види господарської діяльності; корисні копалини; їх оцінка і використання.

2. Клімат і кліматичні ресурси, оцінка їхнього впливу на життя і діяльність людини.

3. Внутрішні води і водні ресурси, їх оцінка, економічна зона морів і океанів (якщо є).

4. Ґрунти, рослинність і тваринний світ (до активного втручання людини і сьогодні). Оцінка їхніх ресурсів і вплив на ведення господарства.

5. Переважаючі класи і типи ландшафтів (природні й антропогенні); положення в схемі фізико-географічного районування материка; вплив фізико-географічних відмінностей на територіальну структуру господарства.

6. Стан довкілля (розораність, лісистість, оцінка стану природних компонентів, забруднення середовища тощо), природоохоронна політика й об'єкти природно-заповідного фонду.

7. Загальна оцінка природних ресурсів (мінерально-сировинних, земельних, агрокліматичних, водних, біологічних, у тому числі лісових, економічної зони морів, рекреаційних) для розвитку промисловості і сільського господарства, відпочинку населення.

ЗМІСТ

Розділ 1. Пропедевтичні завдання (I рівень складності)....	3
Земля у космічному просторі.....	3
План і карта.....	5
Літосфера.....	8
Гідросфера.....	12
Атмосфера.....	15
Біосфера.....	17
Взаємозв'язок компонентів природи.....	18
Людство на Землі.....	20
За сторінками загальної географії.....	23
Список рекомендованої літератури.....	25
Розділ 2. Тестові завдання (II рівень складності).....	26
Список рекомендованої літератури.....	86
Додатки.....	87

Навчально-методичне видання

Дарія Василівна Лико
Віталій Олексійович Мартинюк
Роман Іванович Савчук
Тетяна Костянтинівна Сокол

**ЗАГАЛЬНЕ ЗЕМЛЕЗНАВСТВО:
ЗАВДАННЯ ІЗ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ**

Комп'ютерний набір та верстка: В.О. Мартинюк, Р.І. Савчук

Здано до друку 29.10.2013 р. Підписано до друку 30.10.2013 р.
Формат 60×84 1/16. Друк різнограф. Ум. друк. арк. 3,1
Наклад 500 прим. Зам. № 387/2

Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету
33000, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12,
тел. 26-48-83